EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 22.3.2021.
COM(2021) 148 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EKONOMIKAS UN FINANŠU KOMITEJAI UN NODARBINĀTĪBAS KOMITEJAI

Ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma saskaņā ar Padomes Regulas (ES) 2020/672 14. pantu

SURE: novērtējums pēc sešiem mēnešiem

KOPSAVILKUMS

Jauns instruments, ar ko reaģēt uz pandēmijas sociālekonomisko ietekmi

Šis ir pirmais pusgada ziņojums par Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*). Tajā ir izklāstīta informācija par līdzšinējām darbībām ar šo instrumentu un tā izmantošanu, kā arī ir izvērtēta tā sociālekonomiskā ietekme. *SURE* ir krīzes instruments, kurā būs pieejami līdzekļi 100 miljardu EUR apmērā un kuru Eiropas Savienība (ES) ir izveidojusi, lai palīdzētu dalībvalstīm aizsargāt darbvietas un strādājošo ienākumus Covid-19 pandēmijas kontekstā.

Ar *SURE* pārliecinoši tiek pausta solidaritāte nolūkā aizsargāt darbvietas un saimniecisko darbību vienotajā tirgū. Lai *SURE* kļūtu pieejams, visas dalībvalstis vienojās sniegt ES divpusējas garantijas, lai Savienība *SURE* aizdevumu finansēšanai varētu izdarīt aizņēmumus tirgos.

Komisija 2020. gada 2. aprīlī ierosināja pieņemt *SURE* regulu kā daļu no ES sākotnējās reakcijas uz pandēmiju. Padome pieņēma *SURE* regulu 2020. gada 19. maijā, un dalībvalstis savus pirmos oficiālos pieprasījumus iesūtīja augusta sākumā. Taču finansējums 100 miljardu EUR apmērā kļuva pieejams 2020. gada 22. septembrī, pēc tam, kad visas dalībvalstis bija parakstījušas garantijas līgumus. Komisija paātrināja šā instrumenta īstenošanu, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm un sagatavojot visas administratīvās vienošanās un tiesiskos regulējumus (piemēram, divpusējos aizdevuma līgumus) kopš minētās regulas pieņemšanas. Tā rezultātā pirmā izmaksa tika veikta 27. oktobrī, tikai piecas nedēļas pēc tam, kad finansējums kļuva pieejams.

Lai finansētu *SURE* finansiālo atbalstu dalībvalstīm, ES pirmo reizi emitēja sociālās ietekmes obligācijas. Šajā ziņojumā tiek arī attiecīgi ziņots saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvara 2.4. iedaļu, jo īpaši par *SURE* ieņēmumu sadali un ietekmi.

Augsts pieprasījums

Dalībvalstu pieprasījums pēc finansiālā atbalsta saskaņā ar *SURE* ir bijis augsts. Kopš tā ieviešanas Padome pēc Komisijas priekšlikumiem ir piešķīrusi 18 dalībvalstīm vairāk nekā 90 % no tā kopējā finansējuma apjoma, t. i., 100 miljardiem EUR. Turklāt Komisija 26. februārī ierosināja sniegt finansiālo atbalstu arī Igaunijai. Trīs lielākās finansiālā atbalsta summas tika piešķirtas Itālijai (27,4 miljardi EUR), Spānijai (21,3 miljardi EUR) un Polijai (11,2 miljardi EUR). Sākotnēji pieprasītās summas tika nedaudz samazinātas, lai ievērotu regulā paredzēto koncentrācijas limitu — 60 miljardi EUR trim lielākajiem saņēmējiem. Pārējām dalībvalstīm tika piešķirtas to pieprasītās summas: Beļģijai, Portugālei un Rumānijai tika piešķirts finansējums, kura apmērs bija robežās no 4 līdz 8 miljardiem EUR katrai, savukārt Grieķijai, Īrijai, Čehijai, Slovēnijai un Horvātijai piešķirtā finansējuma apmērs bija 1–3 miljardu EUR robežās. Pārējām dalībvalstīm — Slovākijai, Lietuvai, Bulgārijai, Ungārijai, Kiprai, Maltai un Latvijai — tika piešķirts finansējums, kura apmērs bija mazāks par 1 miljardu EUR.

Pirmās četras obligāciju emisijas saskaņā ar *SURE* ir bijušas ļoti sekmīgas un laikposmā no 2020. gada oktobra līdz 2021. gada janvārim ir piesaistījušas 53,5 miljardus EUR. Pirmais darījums par 17 miljardiem EUR tika sekmīgi izpildīts divos laidienos 2020. gada 20. oktobrī. Piecas nedēļas vēlāk divos papildu darījumos pavisam tika piesaistīti nepilni 40 miljardi EUR, tādējādi aptverot vairāk nekā pusi no dalībvalstu pieprasījumiem par lielu izmaksu veikšanu 2020. gadā. Ceturtajā darījumā 2021. gada janvārī tika piesaistīti vēl 14 miljardi EUR. Ieguldītāju pieteikšanās uz emisijām ievērojami pārsniedza piedāvājumu — vidēji vairāk nekā 10 reižu —, un tas ļāva panākt labvēlīgus cenu nosacījumus, ieskaitot negatīvu ienesīgumu obligācijām, kuru termiņš ir 15 gadi vai īsāks.

Saskaņā ar SURE piešķirto līdzekļu izmantošana saņēmējās dalībvalstīs

No 18 dalībvalstīm, kurām tika piešķirts atbalsts saskaņā ar *SURE*, 15 valstis to pieprasīja, lai palīdzētu finansēt saīsināta darba laika shēmas. Lielākā daļa saņēmēju dalībvalstu ir pieteikušās arī atbalsta saņemšanai ar mērķi finansēt "saīsināta darba laika shēmām līdzīgus pasākumus", un 14 no šīm dalībvalstīm finansē pasākumus, lai atbalstītu pašnodarbinātas personas. Visi dalībvalstu ierosinātie pasākumi tika atzīti par atbilstīgiem finansiālā atbalsta saņemšanai. Šāds rezultāts tika panākts, pateicoties tam, ka savlaicīgi tika uzsāktas sarunas ar dalībvalstīm, lai plānotu un iespējami operatīvi sagatavotos šā instrumenta īstenošanai, tostarp precizējot tā tvērumu. Lielākajā daļā gadījumu atbalstītās saīsināta darba laika shēmas ir jaunas shēmas, kas izveidotas, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju. Deviņas dalībvalstis pieprasīja finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE* arī tādēļ, lai finansētu ar veselību saistītus izdevumus, kas tieši attiecas uz Covid-19 ārkārtas situāciju.

Tiek lēsts, ka no *SURE* līdzekļiem 2020. gadā ir atbalstīti 25–30 miljoni iedzīvotāju, kas veido ceturto daļu no visiem nodarbinātajiem saņēmējās dalībvalstīs. Tas aptver aptuveni 21,5 miljonus darba ņēmēju un 5 miljonus pašnodarbināto personu, un to varētu salīdzināt kopumā ar 35 miljoniem iedzīvotāju, kuri guva labumu no saīsināta darba laika shēmām ES. Balstoties uz dalībvalstu sniegto informāciju, tiek lēsts, ka 2020. gadā atbalstu no *SURE* instrumenta līdzekļiem ir saņēmuši 1,5–2,5 miljoni uzņēmumu jeb 12–16 % no visiem uzņēmumiem saņēmējās dalībvalstīs. Tomēr šie ziņojumi ir nepilnīgi un par dažādām dalībvalstīm tiek sniegta neviendabīga informācija.

Līdz 2020. gada beigām jau bija radušies 80 % no kopējiem plānotajiem publiskajiem izdevumiem par atbilstīgiem pasākumiem. Šajā ziņojumā ir izklāstīta informācija par saskaņā ar *SURE* piešķirtā finansiālā atbalsta plānoto un faktisko izmantošanu, balstoties uz datiem, ko sniegušas visas saņēmējas dalībvalstis, izņemot vienu. Dalībvalstu aktualizētie ziņojumi atspoguļo tendenci, ka publiskie izdevumi tiek zināmā mērā atvirzīti tālāk laikā. Dalībvalstis 2020. gadā tērēja mazāk, nekā sākumā tika gaidīts, un plānoja 2021. un 2022. gadā tērēt vairāk, nekā tika ziņots sākotnēji, t. i., 2020. gada augustā.

Gandrīz visas dalībvalstis ir jau iztērējušas vai plāno iztērēt visu saskaņā ar *SURE* piešķirto summu. Trīs dalībvalstis patlaban ziņo, ka to plānotie publiskie izdevumi ir mazāki par summu, kas piešķirta saskaņā ar *SURE*. Šīs dalībvalstis ir norādījušas, ka jau ir veikušas vai nepieciešamības gadījumā plāno veikt pasākumus, lai izmantotu visu piešķirto finansiālo

atbalstu, tostarp dažos gadījumos pagarinot attiecīgajos Padomes īstenošanas lēmumos paredzēto pasākumu darbības laiku. Jo īpaši šajās dalībvalstīs būtu jāuzrauga finansējuma apgūšana.

SURE ietekmes sākotnējais novērtējums

Bezdarba līmeņa pieaugums 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs nepārprotami bija mērenāks nekā globālās finanšu krīzes laikā, neraugoties uz to, ka IKP 2020. gadā saruka vairāk. Bezdarba rādītāju reakcija uz ražošanas apjoma izmaiņām 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs bija vājāka, nekā tika gaidīts, balstoties uz vēsturiskajām tendencēm. Bezdarba līmeņa mērenākais pieaugums 2020. gadā ir pirmais faktors, kas liecina par to, ka valsts un ES politikas atbalsta pasākumi, ieskaitot *SURE*, ir sekmīgi.

***SURE* ietekme neaprobežojas tikai ar darbvietu saglabāšanu.** Visticamāk, *SURE* ir uzlabojis vispārējo uzticēšanos ES spējai efektīvi reaģēt uz vēl nepieredzētu krīzi. ES, izmantojot *SURE,* ir paudusi atbalstu dalībvalstīs īstenotajai saīsināta darba laika politikai un ir mudinājusi to izmantot. Lielākā daļa saņēmēju dalībvalstu ir norādījušas, ka *SURE* ir ietekmējis to lēmumus pieņemt jaunu vai grozīt esošo saīsināta darba laika shēmu.

***SURE* kā agrīns ES politikas risinājumu elements kalpoja par pamatu dalībvalstu pārliecībai par iespēju aizņemties un tērēt vairāk, nekā tās to būtu darījušas citā gadījumā.** Lielākā daļa aptaujāto saņēmēju dalībvalstu norādīja, ka *SURE* atbalstam ir bijusi nozīme saīsināta darba laika shēmu tvēruma un labvēlības īslaicīgā paplašināšanā, kā arī Covid-19 krīzes risināšanai paredzētās politikas finansēšanā kopumā.

Finansiālais atbalsts no *SURE* līdzekļiem vairākām dalībvalstīm ir arī ļāvis gūt ietaupījumus uz procentu maksājumiem. *SURE* aizdevumi dalībvalstīm parasti ir ļāvuši saņemt labākus aizdevumu nosacījumus nekā to valsts obligāciju emisijas. Tādējādi tiek lēsts, ka pirmajās četrās *SURE* emisijās, proti, ieskaitot 2021. gada 2. februārī veiktās izmaksas, dalībvalstis ir varējušas gūt ietaupījumus aptuveni 5,8 miljardu EUR apmērā. Tā kā ir gaidāms, ka *SURE* finansēšanas nosacījumi arī turpmāk būs labvēlīgi, turpmākās izmaksas varētu radīt papildu ietaupījumus.

To ārkārtas apstākļu turpināšanās, kas pamato SURE izmantošanu

Ziņojumā ir arī iztirzāta to ārkārtas apstākļu turpināšanās, ar kuriem tiek pamatota *SURE* instrumenta piemērošana, proti, inficēšanās gadījumu skaita atkārtots pieaugums kopš rudens. Tas — vienlaikus ar jaunu, lipīgāku koronavīrusa paveidu rašanos — daudzām dalībvalstīm ir licis no jauna ieviest vai pastiprināt ierobežošanas pasākumus. Šie ierobežojumi ir apturējuši atveseļošanos, kas tika novērota 2020. gada trešajā ceturksnī pēc saimnieciskās darbības atjaunošanās. Pārliecinošā rūpniecības atveseļošanās kontrastē ar vārgu aktivitāti pakalpojumu jomā, un jaunākie ierobežojumi ir vēlreiz smagi ietekmējuši tādas darbietilpīgas nozares kā viesmīlības, izklaides un tūrisma nozare. Lai gan tiek prognozēts, ka otrajā ceturksnī aktivitāte atsāksies vidēji strauji, bet trešajā — straujāk, saskaņā ar Komisijas 2021. gada ziemas prognozēm saistībā ar ekonomikas perspektīvām joprojām pastāv paaugstināta nenoteiktība un risks.

IEVADS

Eiropas Savienība izveidoja atbalsta instrumentu bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*), lai palīdzētu dalībvalstīm aizsargāt darba ņēmēju darbvietas un ienākumus pandēmijas laikā. Šis instruments izriet no Komisijas politikas pamatnostādnēm un kalpo kā rīks iedzīvotāju aizsardzībai pret ārējiem satricinājumiem[1]. Konkrētāk, tā mērķis ir reaģēt uz Covid-19 uzliesmojuma tiešajām ekonomiskajām, sociālajām un ar veselību saistītajām sekām, sniedzot dalībvalstīm, kas to ir lūgušas, Savienības finansiālo atbalstu ar labvēlīgiem nosacījumiem piešķirtu aizdevumu veidā. Saskaņā ar *SURE* ir pieejams finansiālais atbalsts līdz 100 miljardiem EUR, lai palīdzētu finansēt dalībvalstu saīsināta darba laika shēmas vai līdzīgus pasākumus, kuru mērķis ir aizsargāt darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas, kā arī blakus kārtā — ar veselību saistītus pasākumus, īpaši darba vietā.

***SURE* papildina valstu pasākumus un nodrošina otro "aizsardzības līniju" darba ņēmēju un pašnodarbinātu personu aizsardzībai pret bezdarba un ienākumu zaudēšanas risku.** Saglabājot saikni starp darba devējiem un darba ņēmējiem, *SURE* arī aizsargā ekonomikas ražotspēju, un tādējādi ir sagaidāms, ka tas sekmēs straujāku un pārliecinošāku saimnieciskās darbības atgūšanos pēc pandēmijas atkāpšanās.

Šajā ziņojumā ir uzsvērti nozīmīgākie *SURE* sasniegumi līdz 2021. gada februārim, kurus kopsavilkuma veidā var raksturot šādi:

- tiek lēsts, ka *SURE* atbalstu ir saņēmuši 25–30 miljoni iedzīvotāju un 1,5–2,5 miljoni uzņēmumu;
- finansiālais atbalsts saskaņā ar *SURE* ir piešķirts 18 dalībvalstīm, un drīzumā ir sagaidāms, ka tām pievienosies 19. valsts;
- ir piešķirti vairāk nekā 90 miljardi EUR, bet izmaksāti — vairāk nekā 53 miljardi EUR;
- līdz šim 5 % no finansiālā atbalsta ir piešķirti ar veselību saistītiem pasākumiem;
- 80 % no dalībvalstu paredzamajiem publiskajiem izdevumiem jau ir radušies;
- tiek lēsts, ka dalībvalstis ir guvušas ietaupījumus uz procentu maksājumiem 5,8 miljardu EUR apmērā.

Šis ir pirmais pusgada ziņojums par *SURE*. Eiropas Komisija (turpmāk tekstā "Komisija") to ir pieņēmusi saskaņā ar Padomes Regulas (ES) 2020/672 (turpmāk tekstā "*SURE* regula")[2] 14. pantu, lai pildītu tai noteikto pienākumu sniegt Eiropas Parlamentam, Padomei, Ekonomikas un finanšu komitejai (EFK) un Nodarbinātības komitejai ziņojumu sešu mēnešu laikā pēc tam, kad *SURE* instruments ir sācis darboties (t. i., pēc 2020. gada 22. septembra). Saskaņā ar regulas 14. pantu Komisija ziņo par finansiālā atbalsta izmantošanu, tostarp par summām, kas vēl nav izmaksātas, un par piemērojamo atmaksāšanas grafiku saskaņā ar *SURE*, un par to ārkārtas apstākļu saglabāšanos, kas bija par pamatu *SURE* regulas piemērošanai (Covid-19 pandēmija).

[1] Komisijas politikas pamatnostādnēs 2019.–2024. gadam tika ierosināta Eiropas bezdarba pabalstu pārapdrošināšanas shēma, lai aizsargātu Eiropas iedzīvotājus un samazinātu spiedienu uz publiskajām finansēm ārēju satricinājumu laikā.

[2] Padomes Regula (ES) 2020/672 (2020. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma (OV L 159, 20.5.2020., 1. lpp.) (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0672&from=lv).

Šis ir pirmais šāds ziņojums, ko pieņēmusi Komisija. Turpmākie ziņojumi sekos ik pēc sešiem mēnešiem, kamēr būs pieejams *SURE*[3]. Šajā ziņojumā iekļautās informācijas robežDatums bija 2021. gada 26. februāris.

***SURE* ir arī pirmais gadījums, kad ES emitē sociālās ietekmes obligācijas, lai finansētu ES finansiālo atbalstu dalībvalstīm, balstoties uz savu apņemšanos īstenot ilgtspējīgu finansēšanu.** Lai sekmētu šīs apņemšanās pildīšanu, ES pieņēma un publicēja ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvaru (turpmāk tekstā "satvars")[4]. Tajā ir paskaidrots, ka atbilstīgu sociālo pasākumu finansēšanai tiks izmantoti *SURE* resursi. Šā satvara 2.4. iedaļā Komisijai ir noteikts pienākums ziņot par *SURE* ieņēmumu sadali un to ietekmi. Ar šo ziņojumu tiks izpildīts arī šis pienākums.

Šajā ziņojumā ir izklāstīta informācija par līdzšinējām darbībām ar *SURE* instrumentu un tā izmantošanu, kā arī ir izvērtēta tā sociālekonomiskā ietekme. Ziņojums ir sadalīts sešās iedaļās. I iedaļā ir atkārtoti norādīti Komisijas, Padomes un dalībvalstu veiktie galvenie pasākumi *SURE* izveidei un īstenošanai. II iedaļā ir aprakstīts, kuras dalībvalstis saņem finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE*, tajā skaitā — piešķirtās un neizmaksātās, kā arī izmaksātās summas un to atmaksāšanas grafiki. III iedaļā ir apkopota informācija par dalībvalstu publiskajiem izdevumiem saistībā ar valstu pasākumiem, kas tiek atbalstīti ar *SURE* līdzekļiem[5]. Šo iedaļu papildina 1. pielikumā sniegtais pārskats par šīm shēmām. IV iedaļā ir provizoriski analizēta *SURE* ietekme, ieskaitot Covid-19 pandēmijas ietekmi uz nodarbinātību un tādiem ietaupījumiem uz procentu maksājumiem, kurus dalībvalstis guva, pateicoties ES labvēlīgajiem finansēšanas nosacījumiem. V iedaļā ir iztirzāta Covid-19 pandēmijas pašreizējā ietekme, ar ko tiek pamatota *SURE* turpināšana. VI iedaļā ir sniegti attiecīgie ziņojumi, kurus ir pienākums sniegt saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvara 2.4. iedaļu, kas ir iekļauta šajā ziņojumā.

I. *SURE* INSTRUMENTS UN TĀ IZMANTOŠANA

Komisija 2020. gada 2. aprīlī ierosināja pieņemt *SURE* regulu kā daļu no ES sākotnējās reakcijas uz Covid-19 pandēmiju, lai atbalstītu dalībvalstis[6]. Pamatojoties uz šo priekšlikumu, Padome 2020. gada 19. maijā pieņēma *SURE* regulu. Pēc tam Komisija uzreiz sāka gatavot nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu *SURE* instrumenta savlaicīgu pieejamību un ātru īstenošanu, cieši sadarbojoties ar visām 27 dalībvalstīm.

Lai *SURE* kļūtu pieejams, dalībvalstis apņēmās brīvprātīgi veikt iemaksas instrumentā, sniedzot kontragarantiju riskam, ko uzņemas ES. Savienība izveidoja dalībvalstu brīvprātīgi parakstītu garantiju sistēmu kā pasākumu saskaņā ar LESD 122. panta 1. punktu. Šim nolūkam

[3] *SURE* regulas 14. panta 1. punkts.
[4] https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/eu-borrowing-activities/eu-sure-social-bond-framework_lv.
[5] II un III iedaļa attiecas uz finansiālā atbalsta, kas piešķirts saskaņā ar *SURE*, izmantošanu atbilstīgi *SURE* regulas 14. panta 1. punktam.
[6] Priekšlikums — Padomes Regula, ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba riska mazināšanai ārkārtas situācijā (*SURE*) pēc Covid-19 uzliesmojuma (COM/2020/139 final). (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM%3A2020%3A0139%3AFIN).

visas 27 dalībvalstis piekrita sniegt neatsaucamu, beznosacījuma un pēc pieprasījuma nodrošinātu garantiju par 25 % no kopējā *SURE* finansējuma 100 miljardu EUR apmērā, t. i., par 25 miljardiem EUR[7]. Tādēļ *SURE* nevarēja darīt pieejamu, līdz visas 27 dalībvalstis nebija divpusēji ar Komisiju noslēgušas un parakstījušas garantijas līgumus. Katras dalībvalsts daļa kopējā garantiju apjomā atbilst šīs dalībvalsts daļai ES nacionālajā kopienākumā saskaņā ar 2020. gada ES budžeta ieņēmumu daļu. Garantiju izmantošana ļāva izveidot *SURE*, neprasot dalībvalstīm veikt avansa iemaksas naudā vai sniegt iemaksāto kapitālu.

Visu ES dalībvalstu brīvprātīgi sniegtu garantiju sistēmas izveidošana ir pārliecinoša visu ES dalībvalstu savstarpējās solidaritātes izpausme. Tas ļāva ES sniegt pietiekami apjomīgu finansiālo atbalstu dalībvalstīm, lai aizsargātu darbvietas un ienākumus Covid-19 krīzes laikā. Valsts apstiprināšanas procedūras 27 dalībvalstīs tika pabeigtas 2020. gada vasarā. Tādējādi *SURE* kļuva pieejams 2020. gada 22. septembrī.

***SURE* regulā ir paredzēti nosacījumi un procedūra, kā dalībvalstis var pieteikties finansiālā atbalsta saņemšanai saskaņā ar šo instrumentu.** Dalībvalstis var lūgt finansiālo atbalstu, ja to faktiskie vai plānotie publiskie izdevumi no 2020. gada 1. februāra ir pēkšņi un būtiski palielinājušies saīsināta darba laika shēmu un tādu līdzīgu pasākumu ieviešanas dēļ, kas paredzēti, lai novērstu Covid-19 uzliesmojuma sekas[8]. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, Padome var piešķirt finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE*, izmantojot Padomes īstenošanas lēmumu (PĪL)[9]. Pieejamības laikposms, kurā saskaņā ar *SURE* instrumentu var sniegt finansiālo atbalstu, noslēgsies 2022. gada 31. decembrī[10].

Komisija uzsāka *SURE* īstenošanu uzreiz pēc tam, kad Padome bija apstiprinājusi regulu. Komisija sāka sarunas ar visām 27 dalībvalstīm uzreiz pēc *SURE* regulas pieņemšanas 2020. gada maijā. Komisija interesējās, vai dalībvalstis pieprasīs finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE*, nolūkā plānot un iespējami ātri sagatavoties šā instrumenta īstenošanai, tiklīdz tas būs kļuvis pieejams pēc divpusējo garantiju parakstīšanas. Pēc oficiālo atbalsta pieprasījumu saņemšanas Komisija 2020. gada 24. augustā iepazīstināja ar priekšlikumiem piešķirt finansiālo atbalstu 15 dalībvalstīm, savukārt 25. augustā sekoja vēl viens priekšlikums. Pēc tam, kad 2020. gada 22. septembrī *SURE* bija kļuvis pieejams, Padome pieņēma PĪL par finansiālā atbalsta piešķiršanu visām 16 dalībvalstīm (skatīt 1. tabulu). 2020. gada pēdējā ceturksnī Padome pieņēma vēl divus PĪL, tādējādi kopējais *SURE* instrumenta saņēmēju dalībvalstu skaits līdz šim ir pieaudzis līdz 18. Vēl viena dalībvalsts 2021. gada februāra sākumā oficiāli pieteicās atbalsta saņemšanai saskaņā ar *SURE*, un Komisija 26. februārī ierosināja šādu atbalstu sniegt. Pārskats par visiem notikumiem ir detalizēti izklāstīts 1. tabulā.

1. tabula. Hronoloģisks pārskats par *SURE* īstenošanu

[7] Skatīt *SURE* regulas 11. un 12. pantu.
[8] Skatīt *SURE* regulas 3. panta 1. punktu.
[9] Skatīt *SURE* regulas 6. pantu.
[10] Skatīt *SURE* regulas 12. panta 3. punktu.

- **2020. gada 2. aprīlis**
  Komisija ierosināja izveidot *SURE*
- **2020. gada 19. maijs**
  Padome apstiprināja minēto priekšlikumu un pieņēma *SURE* regulu
- **2020. gada 24. augusts**
  Komisija ierosināja sniegt finansiālu atbalstu 81,4 miljardu EUR apmērā 15 dalībvalstīm: Beļģijai, Bulgārijai, Kiprai, Čehijai, Grieķijai, Spānijai, Horvātijai, Itālijai, Lietuvai, Latvijai, Maltai, Polijai, Rumānijai, Slovēnijai un Slovākijai
- **2020. gada 25. augusts**
  Komisija ierosināja sniegt finansiālu atbalstu 5,9 miljardu EUR apmērā Portugālei
- **2020. gada 22. septembris**
  SURE kļuva pieejams
- **2020. gada 25. septembris**
  Padome lēma piešķirt finansiālu atbalstu 16 dalībvalstīm
- **2020. gada 7. oktobris**
  Komisija ierosināja sniegt finansiālu atbalstu 504 miljonu EUR apmērā Ungārijai
- **2020. gada 23. oktobris**
  Padome lēma piešķirt finansiālu atbalstu 504 miljonu EUR apmērā Ungārijai
- **2020. gada 16. novembris**
  Komisija ierosināja sniegt finansiālu atbalstu 2,5 miljardu EUR apmērā Īrijai
- **2020. gada 4. decembris**
  Padome lēma piešķirt finansiālu atbalstu 2,5 miljardu EUR apmērā Īrijai
- **2021. gada 26. februāris**
  Komisija ierosināja sniegt finansiālu atbalstu 230 miljonu EUR apmērā Igaunijai

Katrai dalībvalstij, kas saņēma finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE*, bija jāparaksta aizdevuma līgums ar Komisiju, kurā bija noteikti aizdevuma raksturlielumi[11]. Komisija ar *SURE* regulu ir pilnvarota Savienības vārdā aizņemties līdzekļus kapitāla tirgos vai no finanšu iestādēm, kā arī izmaksāt saņēmējām dalībvalstīm finansiālo atbalstu, ko Padome piešķīrusi saskaņā ar *SURE*. Lielākā daļa aizdevuma līgumu (ieskaitot līdzekļu pieprasījumus un juridiskos atzinumus) tika parakstīti 2020. gada pēdējā ceturksnī, un tas ļāva Komisijai emitēt *SURE* obligācijas, kuru pirmā emisija notika 2020. gada 20. oktobrī. Ņemot vērā to, cik apjomīgi ir bijuši aizņēmumi finanšu tirgos, minētās obligācijas ir emitētas laidienos, t. i., četros laidienos līdz 2021. gada janvāra beigām. Piesaistītie līdzekļi dalībvalstīm ir izmaksāti pa daļām nedēļas laikā no emisijas[12]. *SURE* obligācijas ir emitētas saskaņā ar novatorisku ES sociālās ietekmes obligāciju satvaru, jo atbalsts, ko ES piešķir dalībvalstīm saskaņā ar šo instrumentu, ir ar sociālu mērķi — saglabāt nodarbinātību, ļaut ģimenēm turpināt gūt ienākumus un atbalstīt ekonomiku kopumā. Labvēlīgie nosacījumi, kurus Komisijai izdevās panākt saviem aizņēmumiem *SURE*

[11] Skatīt *SURE* regulas 8. panta 2. punktu.
[12] Skatīt *SURE* regulas 7. pantu.

mērķiem, tika tieši nodoti dalībvalstīm, izmantojot kompensējošus aizdevumus[13] (skatīt II iedaļu).

II. SASKAŅĀ AR *SURE* PIEŠĶIRTĀ FINANSIĀLĀ ATBALSTA IZMANTOŠANA: PIEŠĶIRTĀS UN IZMAKSĀTĀS SUMMAS UN CITI FINANŠU ASPEKTI

Šajā iedaļā ir sniegts pārskats par saņēmējām dalībvalstīm un Padomes piešķirtajām summām, kā arī par to izmaksu, neizmaksātajām summām un piemērojamo atmaksāšanas grafiku.

i) Pārskats par saņēmējām dalībvalstīm un Padomes piešķirtajām summām

Dalībvalstu pieprasījums pēc finansiālā atbalsta saskaņā ar *SURE* jau kopš tā ieviešanas ir bijis augsts, un ir piešķirti vairāk nekā 90 % no kopējā apjoma — 100 miljardiem EUR. Finansiālajam atbalstam ir pieteikušās 18 dalībvalstis, un Padome ir piešķīrusi tām šo atbalstu kopumā par 90,3 miljardiem EUR (skatīt 2. tabulu). Igaunija kā 19. dalībvalsts finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE* pieprasīja 2021. gada februārī[14].

Trīs lielākās finansiālā atbalsta summas saskaņā ar *SURE* ir piešķirtas Itālijai (27,4 miljardi EUR), Spānijai (21,3 miljardi EUR) un Polijai (11,2 miljardi EUR). Šīs trīs dalībvalstis kopā ir sasniegušas *SURE* koncentrācijas limitu, kas paredz, ka aizdevumu daļa, kas ir piešķirta trim dalībvalstīm, kurām ir lielākā piešķirto aizdevumu daļa, nepārsniedz 60 % no kopējās maksimālās summas — 100 miljardiem EUR, t. i., 60 miljardus EUR[15].

[13] Īstenojot kompensējošus aizdevumus, Komisija aizņemas līdzekļus Savienības vārdā un ar tādiem pašiem nosacījumiem aizdod tos tālāk dalībvalstīm.

[14] Komisija 2021. gada 26. februārī iesniedza priekšlikumu Padomes īstenošanas lēmumam saskaņā ar *SURE* regulu piešķirt Igaunijai pagaidu atbalstu 230 miljonu EUR apmērā (COM/2021/104 final).

[15] *SURE* regulas 9. panta 1. punkts. Koncentrācijas limits nozīmē to, ka minētās trīs dalībvalstis nevarēs pieprasīt papildu atbalstu un ka neviena cita dalībvalsts nevarēs aizņemties vairāk nekā 11,2 miljardus EUR (trešā lielākā līdz šim piešķirtā summa), citādi tiktu pārsniegta 60 % robeža.

2. tabula. Pārskats par atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar *SURE*

Dalībvalsts	*Piešķirtā summa (EUR)*	*Piešķiršanas datums*	*Atsauce uz PĪL*
Beļģija	7 803 380 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1342
Bulgārija	511 000 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1343
Kipra	479 070 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1344
Čehija	2 000 000 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1345
Grieķija	2 728 000 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1346
Spānija	21 324 820 449	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1347
Horvātija	1 020 600 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1348
Itālija	27 438 486 464	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1349
Lietuva	602 310 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1350
Latvija	192 700 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1351
Malta	243 632 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1352
Polija	11 236 693 087	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1353
Portugāle	5 934 462 488	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1354
Rumānija	4 099 244 587	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1355
Slovēnija	1 113 670 000	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1356
Slovākija	630 883 600	2020. gada septembris	PĪL (ES) 2020/1357
Ungārija	504 330 000	2020. gada oktobris	PĪL (ES) 2020/1561
Īrija	2 473 887 900	2020. gada decembris	PĪL (ES) 2020/2005
Kopā	**90 337 170 575**		

ii) Izmaksa, neizmaksātās summas un piemērojamais atmaksāšanas grafiks

Par aizņēmumu operācijām atbild Komisija. Komisija saskaņā ar *SURE* regulu ir pilnvarota Savienības vārdā aizņemties līdzekļus kapitāla tirgos vai no finanšu iestādēm, lai finansētu saskaņā ar *SURE* izsniegtos aizdevumus (kompensējoši aizdevumi)[16].

Komisija ES vārdā sāka aizņemties līdzekļus kapitāla tirgos, emitējot sociālās ietekmes obligācijas neilgi pēc aizdevuma līgumu parakstīšanas 2020. gada oktobrī. Obligāciju emisija tika veikta, balstoties uz secīgiem finanšu darījumiem. Kā paskaidrots tālāk, līdz šim ir veikti pavisam četri darījumi. Emisijas ir bijušas ļoti sekmīgas un ir izpelnījušās nopietnu interesi no ieguldītāju puses, tādēļ visu laidienu cenas nosacījumi ir bijuši labvēlīgi (skatīt 3. tabulu). Līdz 2021. gada februāra beigām 15 dalībvalstis kopā četrās līdzekļu izmaksas reizēs bija saņēmušas 53,5 miljardus EUR, kas ir 59 % no pieprasītajiem līdzekļiem 90,3 miljardu EUR apmērā. *SURE* sociālās ietekmes obligācijas ir emitētas ar termiņu no 5 līdz 30 gadiem, bet dalībvalstīm veikto izmaksu vidējais termiņš ir 14,5 gadi[17]. Tālāk dotajā 5. tabulā ir sniegts pārskats par dalībvalstīm līdz šim izmaksātajām summām, izdalot aizņēmumu darījumus un termiņu. Tajā arī ir norādītas katrai dalībvalstij vēl neizmaksātās summas.

[16] *SURE* regulas 4. pants.

[17] Katra Padomes īstenošanas lēmuma 2. panta 1. punktā ir noteikts, ka Savienības aizdevums dalībvalstij ir ar maksimālo vidējo saistību dzēšanas termiņu — 15 gadi.

3. tabula. Svarīgākā statistika par ES *SURE* aizņēmumu darījumiem (EUR)

Darījums	*SURE* #1		*SURE* #2		*SURE* #3	*SURE* #4	
Datums	2020. g. 20. okt.		2020. g. 10. nov.		2020. g. 24. nov.	2021. g. 26. jan.	
Laidiens	10 gadi	20 gadi	5 gadi	30 gadi	15 gadi	7 gadi	30 gadi (atkārtoti)
Obligācijas lielums	10 mljrd.	7 mljrd.	8 mljrd.	6 mljrd.	8,5 mljrd.	10 mljrd.	4 mljrd.
Ienesīgums	–0,238 %	0,131 %	–0,509 %	0,317 %	–0,102 %	–0,497 %	0,134 %
Starpība	MS+3 bāzes punkti	MS+14 bāzes punkti	MS-9 bāzes punkti	MS+21 bāzes punkts	MS-5 bāzes punkti	MS-16 bāzes punkti	MS+5 bāzes punkti
Jaunas emisijas koncesija	+1 bāzes punkts	+2 bāzes punkti	+1,5 bāzes punkti	+2,5 bāzes punkti	+1 bāzes punkts	+1 bāzes punkts	+1 bāzes punkts
Kopējais ieguldītāju pieprasījums	145 mljrd.	88 mljrd.	105 mljrd.	70 mljrd.	114 mljrd.	83 mljrd.	49 mljrd.
Piedāvājumu seguma koeficients	15	13	13	12	13	8	12

Piezīme: šī statistika attiecas uz Komisijas aizņēmumiem Savienības vārdā. MS apzīmē vidējo likmi (*midswap*). Jaunas emisijas koncesija apzīmē prēmiju, kas izmaksāta ieguldītājiem, kuri pirka no jauna emitētas obligācijas ar lielāku starpību, nekā atbilstīgas obligācijas varētu tikt tirgotas sekundārajā tirgū.

Pirmais *SURE* darījums par 17 miljardiem EUR tika sekmīgi izpildīts divos laidienos 2020. gada 20. oktobrī. Emisiju veidoja divi obligāciju laidieni, no kuriem 10 miljardiem EUR atmaksāšanas termiņš ir 2030. gada oktobrī, bet 7 miljardiem EUR — 2040. gadā. Ieguldītāju interese par šo augsti novērtēto instrumentu bija ļoti liela, un pieprasījums pēc obligācijām vairāk nekā 13 reizes pārsniedza parakstīšanās limitu. 2020. gada 27. oktobrī līdzekļi tika izmaksāti Itālijai, Polijai un Spānijai.

Otrais *SURE* darījums kopumā par 14 miljardiem EUR tika izpildīts 2020. gada 10. novembrī. Arī šī emisija tika sadalīta pa diviem atšķirīgiem atmaksāšanas periodiem: 8 miljardiem EUR atmaksāšanas termiņš ir 2025. gada novembrī, 6 miljardiem EUR — 2050. gada novembrī. Līdzekļi tika izmaksāti Horvātijai, Kiprai, Grieķijai, Itālijai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Slovēnijai un Spānijai.

Trešais darījums, kurā vienā laidienā tika iekļautas obligācijas 8,5 miljardu EUR apmērā ar atmaksāšanas termiņu 2035. gada jūlijā, tika sekmīgi izpildīts 2020. gada 24. novembrī. Sociālās ietekmes obligācija ar 15 gadu atmaksāšanas termiņu izpelnījās visapjomīgāko rīkojumu reģistru, kāds jebkad bijis vienam laidienam, un radīja līdz šim vislielāko 15 gadu termiņa darījumu valsts varas apakšstruktūru, pārvalstisko organizāciju un aģentūru (*SSA*) portfelī. 2020. gada 1. decembrī līdzekļi tika izmaksāti Beļģijai, Ungārijai, Portugālei, Rumānijai un Slovākijai.

Ceturtais darījums, kas bija pirmais darījums 2021. gadā, tika veikts 2021. gada 26. janvārī divos laidienos. Sociālās ietekmes obligācijas 14 miljardu EUR apmērā tika sadalītas divās daļās: 10 miljardiem EUR atmaksāšanas termiņš ir 2028. gada jūnijā, bet 4 miljardiem EUR — 2050. gada novembrī, papildinot esošo obligāciju ar šo termiņu. Parakstīšanās uz obligācijām attiecīgi 8 un 12 reizes pārsniedza to limitu, un 7 gadu obligācijai

tika noteikts negatīvs ienesīgums –0,497 %, savukārt 30 gadu obligācijai — 0,134 %, kas ir pozitīvs rezultāts šādam termiņam. 2021. gada 2. februārī līdzekļi tika izmaksāti Beļģijai, Kiprai, Ungārijai, Latvijai, Polijai, Slovēnijai, Spānijai, Grieķijai un Itālijai.

Informācija par atmaksāšanas grafiku ir sniegta 4. tabulā. Aizdevuma pamatsummas atmaksāšana ir jāveic laikposmā no 2025. līdz 2050. gadam. Procentu maksājumi ir jāveic katru gadu.

4. tabula. ES *SURE* neizmaksāto aizdevumu atmaksāšanas grafiks

Kalendārais gads	**Pamatsumma**	**Procenti**	**Kopā *SURE***
2021		32 960 000	32 960 000
2022		37 000 000	37 000 000
2023		37 000 000	37 000 000
2024		37 000 000	37 000 000
2025	8 000 000 000	37 000 000	8 037 000 000
2026		37 000 000	37 000 000
2027		37 000 000	37 000 000
2028	10 000 000 000	37 000 000	10 037 000 000
2029		37 000 000	37 000 000
2030	10 000 000 000	37 000 000	10 037 000 000
2031		37 000 000	37 000 000
2032		37 000 000	37 000 000
2033		37 000 000	37 000 000
2034		37 000 000	37 000 000
2035	8 500 000 000	37 000 000	8 537 000 000
2036		37 000 000	37 000 000
2037		37 000 000	37 000 000
2038		37 000 000	37 000 000
2039		37 000 000	37 000 000
2040	7 000 000 000	37 000 000	7 037 000 000
2041		30 000 000	30 000 000
2042		30 000 000	30 000 000
2043		30 000 000	30 000 000
2044		30 000 000	30 000 000
2045		30 000 000	30 000 000
2046		30 000 000	30 000 000
2047		30 000 000	30 000 000
2048		30 000 000	30 000 000
2049		30 000 000	30 000 000
2050	10 000 000 000	30 000 000	10 030 000 000
Kopā	**53 500 000 000**	**1 035 960 000**	**54 535 960 000**

5. tabula. Izmaksas dalībvalstīm saskaņā ar *SURE* (miljardos EUR)

Valsts	**Sākotnējā aizdevuma summa**	**ES *SURE* 1. emisija** Darījums: 20.10.2020. Izmaksa: 27.10.2020.			**ES *SURE* 2. emisija** Darījums: 10.11.2020. Izmaksa: 17.11.2020.			**ES *SURE* 3. emisija** Darījums: 24.11.2020. Izmaksa: 01.12.2020.	**ES *SURE* 4. emisija** Darījums: 26.01.2021. Izmaksa: 02.02.2021.			***SURE* kopā**	**% no visa pieprasījuma**	**Vidējais termiņš (gadi)**	**Neizmaksātā summa, kas jāizmaksā**
		10 gadi	**20 gadi**	**Kopā**	**5 gadi**	**30 gadi**	**Kopā**	**15 gadi**	**7 gadi**	**30 gadi**	**Kopā**				
Beļģija	7,80							**2,0**	1,3	0,7	**2,0**	**4,0**	**51 %**	**14,9**	3,8
Bulgārija	0,51														0,5
Kipra	0,48				0,2	0,1	**0,3**		0,2	0,1	**0,2**	**0,5**	**100 %**	**14,7**	0,0
Čehija	2,00														2,0
Grieķija	2,73				1,0	1,0	**2,0**		0,7		**0,7**	**2,7**	**100 %**	**14,8**	0,0
Spānija	21,32	3,5	2,5	**6,0**	2,9	1,2	**4,0**			1,0	**1,0**	**11,0**	**52 %**	**14,9**	10,3
Horvātija	1,02				0,3	0,2	**0,5**				**0,0**	**0,5**	**50 %**	**13,3**	0,5
Ungārija	0,50							**0,2**	0,2	0,1	**0,3**	**0,5**	**100 %**	**14,7**	0,0
Īrija	2,47														2,5
Itālija	27,44	5,5	4,5	**10,0**	3,1	3,4	**6,5**		4,5		**4,5**	**21,0**	**76 %**	**14,0**	6,5
Lietuva	0,60				0,2	0,1	**0,3**				**0,0**	**0,3**	**50 %**	**13,3**	0,3
Latvija	0,19				0,1	0,0	**0,1**		0,0	0,0	**0,1**	**0,2**	**100 %**	**14,8**	0,0
Malta	0,24				0,1	0,0	**0,1**				**0,0**	**0,1**	**49 %**	**13,3**	0,1
Polija	11,24	1,0		**1,0**					2,6	1,7	**4,3**	**5,3**	**47 %**	**14,9**	6,0
Portugāle	5,93							**3,0**			**0,0**	**3,0**	**51 %**	**14,6**	2,9
Rumānija	4,10							**3,0**			**0,0**	**3,0**	**73 %**	**14,6**	1,1
Slovēnija	1,11				0,2		**0,2**		0,5	0,4	**0,9**	**1,1**	**100 %**	**14,8**	0,0
Slovākija	0,63							**0,3**			**0,0**	**0,3**	**48 %**	**14,6**	0,3
Kopā	**90,3**	**10,0**	**7,0**	**17,0**	**8,0**	**6,0**	**14,0**	**8,5**	**10,0**	**4,0**	**14,0**	**53,5**	**59 %**	**14,5**	**36,8**

III. *SURE* INSTRUMENTA IZMANTOŠANA: PUBLISKIE IZDEVUMI UN VALSTU PASĀKUMI, UZ KURIEM ATTIECAS *SURE*

Šajā iedaļā ir sniegts kopsavilkums par dalībvalstu publiskajiem izdevumiem un valstu pasākumiem, uz kuriem attiecas *SURE*.

3.1. Faktiskie un plānotie publiskie izdevumi ar SURE atbalstu

Šajā iedaļā ir izklāstīta saskaņā ar *SURE* piešķirtā finansiālā atbalsta plānotā un faktiskā izmantošana, balstoties uz datiem, kurus Komisijai sniegušas 17 dalībvalstis.[18] Saņēmējām dalībvalstīm finansiālais atbalsts saskaņā ar *SURE* būtu jāizmanto galvenokārt tam, lai atbalstītu savas valsts saīsināta darba laika shēmas vai līdzīgus pasākumus, jo īpaši tādus, kas paredzēti pašnodarbinātām personām, un — attiecīgā gadījumā — lai atbalstītu attiecīgos ar veselību saistītos pasākumus, jo īpaši darbavietā[19]. Vispirms tiks izklāstīts publisko izdevumu sadalījums, pēc tam — aplēses par darba ņēmējiem un uzņēmumiem, uz kuriem attiecas *SURE* tvērums. Izklāsts ir balstīts uz diviem secīgiem dalībvalstu ziņojumiem: pirmie ziņojumi tika sniegti 2020. gada augustā, kad tika pieprasīts finansiālais atbalsts saskaņā ar *SURE* ("sākotnējais ziņojums"), otrie — 2021. gada janvāra nogalē un februāra sākumā ("aktualizētais ziņojums"). Informācija ir izklāstīta tā, kā to sniegušas dalībvalstis[20].

Līdz 2020. gada beigām jau bija radušies 80 % no kopējiem plānotajiem publiskajiem izdevumiem par atbilstīgiem pasākumiem[21]. Finansiālais atbalsts saskaņā ar *SURE* tika sniegts, lai palīdzētu dalībvalstīm pārvarēt strauju un apjomīgu faktisko publisko izdevumu pieaugumu kopš 2020. gada 1. februāra, tām ieviešot saīsināta darba laika shēmas un līdzīgus pasākumus Covid-19 pandēmijas sociālekonomisko seku novēršanai. Tas arī ļāva izmantot finansiālo atbalstu ar šādiem pasākumiem saistīto publisko izdevumu plānotam pieaugumam. 2020. gada jūnijā *SURE* atbalstītie un faktiski radušies publiskie izdevumi veidoja 46 % no kopējiem publiskajiem izdevumiem, bet 2020. gada decembrī šis rādītājs sasniedza 80 %. Tālāk dotajā 1. diagrammā ir parādīts, kā šī attiecība ir mainījusies kopš *SURE* ieviešanas.

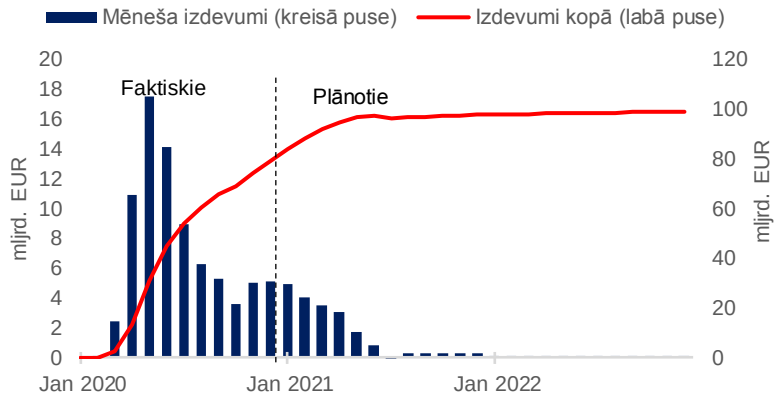
[18] Čehija noteiktajā termiņā neiesniedza aktualizēto ziņojumu saskaņā ar *SURE* regulas 11. pantu, tādēļ visi dati attiecībā uz Čehiju ir balstīti uz sākotnējo ziņojumu, kas tika sniegts 2020. gada augustā.

[19] Skatīt *SURE* regulas 3. panta 2. punktu un 1. panta 2. punktu.

[20] Jauni pasākumi, par kuriem dalībvalstis iesniedza informāciju aktualizēto ziņojumu sniegšanas laikā, vēl nav ņemti vērā, jo vēl nav izvērtēta to atbilstība.

[21] Atbilstīgie pasākumi ir aprakstīti regulas 3. panta 2. punktā: valstu saīsināta darba laika shēmas vai līdzīgi pasākumi un blakus kārtā — ar veselību saistīti pasākumi.

1. diagramma. Saskaņā ar *SURE* finansēto publisko izdevumu attīstība (faktiskie un plānotie), pa mēnešiem

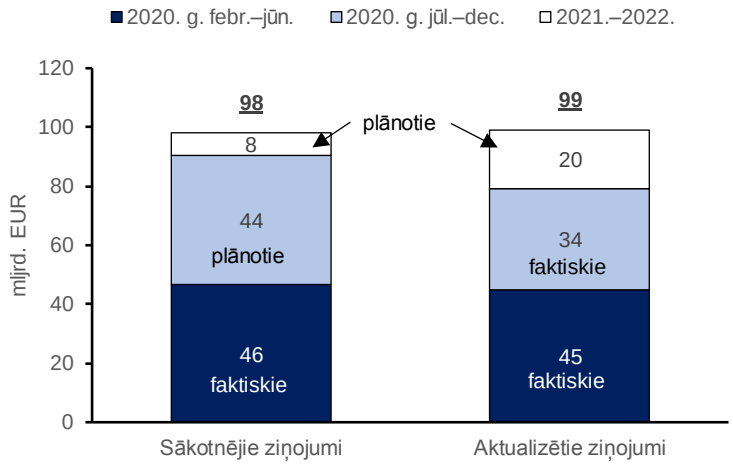
Piezīme: nedaudz negatīvie izdevumi 2021. gada jūlijā ir saistīti ar lieliem gaidāmajiem maksājumiem no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, kas paredzēti tam, lai minētajā mēnesī atbalstītu saīsināta darba laika shēmas.

Salīdzinot dalībvalstu sākotnējos un aktualizētos ziņojumus, var secināt, ka tās 2020. gadā ir tērējušas mazāk, nekā sākotnēji tika prognozēts. Faktisko publisko izdevumu aplēses par laikposmu no 2020. gada februāra līdz jūnijam jaunākajos ziņojumos bija samazinājušās par 1,3 miljardiem EUR (skatīt 2. diagrammu). Laikā, kad dalībvalstis pieteicās *SURE*, tās plānoja 2020. gadā pasākumiem, par kuriem var saņemt atbalstu saskaņā ar *SURE*, tērēt 90,0 miljardus EUR. Faktiski tās iztērēja 79,3 miljardus EUR, kas ir par 9,6 miljardiem EUR mazāk nekā prognozēts.

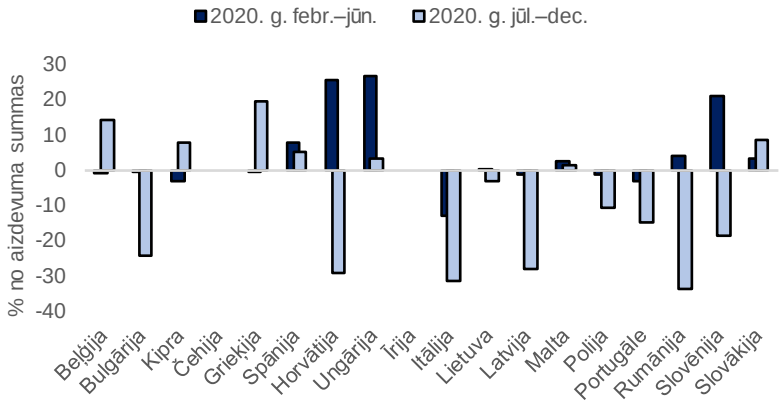
Dalībvalstu aktualizētajos ziņojumos ir atspoguļots, ka publiskie izdevumi ir zināmā mērā atvirzīti tālāk laikā. Pusei dalībvalstu 2020. gada pirmajā pusgadā bija radušies lielāki publiskie izdevumi, nekā tika lēsts 2020. gada augustā, savukārt pusei dalībvalstu tie bija mazāki (skatīt 3. diagrammu). Divās dalībvalstīs, kuru izdevumi 2020. gada pirmajā pusgadā pieauga visvairāk, otrajā pusgadā tie samazinājās. Deviņas dalībvalstis ziņoja, ka 2020. gada otrajā pusgadā publiskie izdevumi ir bijuši mazāki par sākotnēji prognozētajiem. Lielākajā daļā gadījumu tas ir saistīts ar to, ka 2021. gadā tiek plānoti lielāki izdevumi. Tomēr divas dalībvalstis 2021. gadā plāno arī mazākus izdevumus.

Saskaņā ar aktualizētajos ziņojumos sniegto informāciju dalībvalstis 2021. un 2022. gadā plānoja tērēt vairāk, nekā tika sākotnēji ziņots 2020. gada augustā. Plānotie publiskie izdevumi atbilstīgiem pasākumiem 2021. gadā ir pieauguši no 7,4 miljardiem EUR, kā tika norādīts sākotnējos ziņojumos 2020. gada augustā, līdz 19,8 miljardiem EUR, kā norādīts ziņojumos 2020. gada janvārī (skatīt 2. diagrammu). Tikai divas dalībvalstis aktualizētajos ziņojumos ir norādījušas 2022. gadā plānotos publiskos izdevumus (1,3 miljardi EUR). Tagad tiek plānots, ka saņēmēju dalībvalstu kopējie publiskie izdevumi atbilstīgiem pasākumiem būs 99,1 miljards EUR, kas pārsniedz līdz šim saskaņā ar *SURE* piešķirto kopējo summu. Tas atbilst *SURE* instrumenta kā papildinājuma būtībai, jo ar to tiek papildināts valsts finansējums nodarbinātības atbalstam. Dažas dalībvalstis šiem pasākumiem plāno tērēt vairāk, nekā tās ir pieprasījušas no *SURE* kā finansiālo atbalstu, tostarp valstis, kas ir sasniegušas *SURE* koncentrācijas limitu.

2. diagramma. Kopējie publiskie izdevumi, par kuriem tika paziņots

3. diagramma. Publiskie izdevumi, kas radušies, — starpība, salīdzinot sākotnējos un aktualizētos ziņojumus (% no aizdevuma summas)

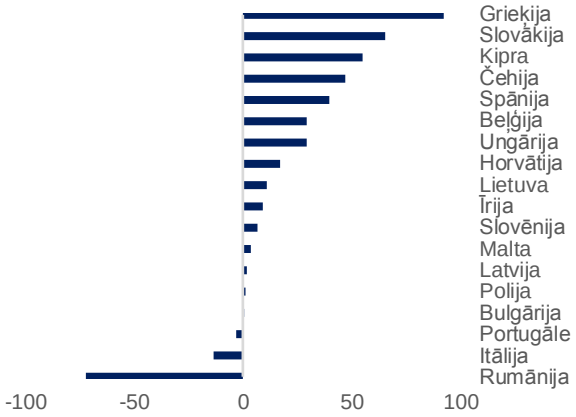

Piezīme: Īrija pieteicās finansiālajam atbalstam saskaņā ar *SURE* 2020. gada 27. oktobrī, un ziņojums nemainījās, salīdzinot sākotnējās un aktualizētās tabulas. Čehija noteiktajā termiņā neiesniedza aktualizētu pārskatu tabulu.

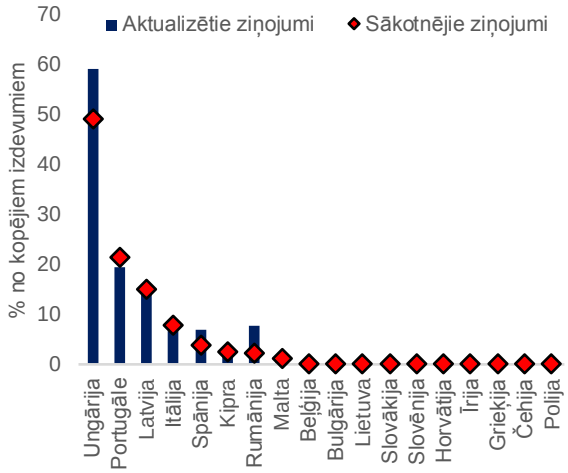
Gandrīz visas dalībvalstis ir jau iztērējušas vai plāno iztērēt visu saskaņā ar *SURE* piešķirto summu. Faktiski 15 dalībvalstis ir iztērējušas vai plāno iztērēt vairāk, nekā tās patlaban ir saņēmušas kā finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE* attiecībā uz atbilstīgiem pasākumiem (skatīt 4. diagrammu). Tas nozīmē, ka kopumā dalībvalstis saīsināta darba laika shēmām un līdzīgiem pasākumiem tērēs vairāk, nekā tās ir pieteikušās saņemt finansiālā atbalsta ietvaros saskaņā ar *SURE*. Tomēr trīs dalībvalstis ir paziņojušas, ka to plānotie izdevumi attiecīgajos PĪL paredzētajiem pasākumiem būs mazāki par summu, kas piešķirta saskaņā ar *SURE*. Šī informācija balstās uz dalībvalstu aktualizētajiem ziņojumiem, kuros tās ir arī norādījušas, ka jau ir veikušas vai nepieciešamības gadījumā plāno veikt pasākumus, lai izmantotu visu saskaņā ar *SURE* piešķirto finansiālo atbalstu, tostarp dažos gadījumos pagarinot

attiecīgajos PĪL paredzēto pasākumu darbības laiku. Komisija izvērtēs jebkuras plānoto izdevumu izmaiņas, ko ierosinājušas dalībvalstis, lai nodrošinātu, ka tās joprojām ir saskaņotas ar *SURE* mērķi, un attiecīgos gadījumos ierosinās grozīt PĪL.

4. diagramma. Plānoto un faktisko publisko izdevumu pārsvars pār aizdevuma summu (% no aizdevuma summas)

5. diagramma. Ar veselību saistīto publisko izdevumu īpatsvars

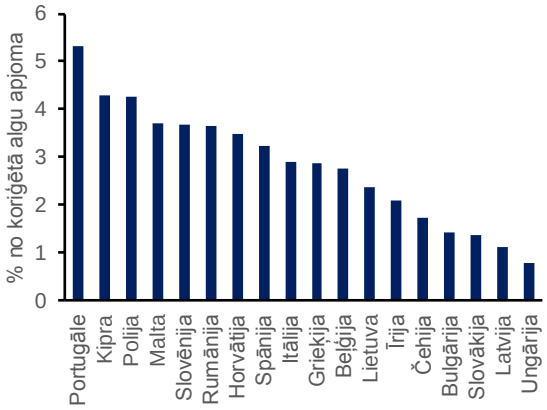
Piezīme: publiskie izdevumi ir izdevumi, par kuriem tika paziņots, nekoriģējot tos attiecībā pret koncentrācijas limitu, un kuri attiecas uz PĪL paredzētajiem pasākumiem, proti, tajos nav iekļauti jaunie pasākumi, par kuriem paziņojušas dalībvalstis, taču kuri nav minēti PĪL. Dati ir paziņoti tā, kā dalībvalstis tos ir iesniegušas pārskatu tabulās. Tomēr dalībvalstis, kurās pastāv 4. diagrammā atspoguļotais iztrūkums, plāno izmantot visu saskaņā ar *SURE* piešķirto summu. Jo īpaši Itālijas iestādes norādīja, ka tās plāno iztērēt visu piešķirto summu. Saistībā ar 5. diagrammu ir jāmin, ka Ungārijas sākotnējais finansiālā atbalsta pieprasījums tika ierobežots ar 49 % no izdevumiem ar veselību saistītiem pasākumiem, jo tie ir pakārtoti un tāpēc nevarēja veidot pusi vai vairāk no kopējās summas, kas piešķirta saskaņā ar *SURE*. Saskaņā ar aktualizētajiem ziņojumiem lielākajā daļā saņēmēju dalībvalstu kopējie publiskie izdevumi pasākumiem, par kuriem var saņemt *SURE* finansējumu, pārsniegs saskaņā ar *SURE* piešķirto maksimālo summu (un būs jāfinansē no valsts līdzekļiem vai citiem instrumentiem). Konkrēti Ungārijas gadījumā šis pārsniegums ir lielāks nekā būtu proporcionāli ar veselību saistītu pasākumu dēļ un tas izskaidro, kāpēc ar veselību saistītā attiecība pārsniedz 50 %.

Dalībvalstis lielāko daļu finansiālā atbalsta, kas piešķirts saskaņā ar *SURE*, ir izmantojušas darba tirgus pasākumu atbalstam, neliels skaits dalībvalstu — arī ar veselību saistītiem pasākumiem. Līdz šim pavisam 5 % no finansiālā atbalsta saskaņā ar *SURE* ir piešķirti ar veselību saistītiem pasākumiem, un desmit dalībvalstis finansiālo atbalstu izmanto tikai saīsināta darba laika shēmām un līdzīgiem pasākumiem (skatīt 5. diagrammu). *SURE* regulā ir noteikts, ka ar veselību saistītus pasākumus drīkst finansēt pakārtoti. Ar līdzšinējiem Padomes lēmumiem par finansiālo atbalstu nevienai dalībvalstij nav ticis atļauts ar veselību saistītiem pasākumiem atvēlēt vairāk nekā 49 %[22].

[22] Komisija dalībvalstīm gan divpusējās sarunās, gan Padomē ir konsekventi norādījusi, ka šiem pasākumiem nevajadzētu pārsniegt 15 % no piešķirtās summas.

Saskaņā ar *SURE* sniegtais finansiālais atbalsts atbilst 2,8 % no darba ņēmēju un pašnodarbināto personu algām saņēmējās dalībvalstīs 2020. gadā[23]. Šis īpatsvars dažādās dalībvalstīs ir robežās no 0,8 % līdz 5,3 % (skatīt 6. diagrammu). Finansiālais atbalsts ir līdzvērtīgs arī 1,5 % no saņēmēju dalībvalstu IKP.

6. diagramma. Aizdevumu īpatsvars (%) no darba ņēmēju un pašnodarbināto personu algu izdevumiem katrā dalībvalstī

Piezīme: šajā kontekstā algas mēra kā darbinieku atalgojumu un bruto darbības pārpalikumu, pieskaitot mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas organizāciju ienākumus (pašnodarbināto personu algas). Aplēses par 2020. gadu ir iegūtas, izmantojot Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognozes.

3.2 Nodarbināto personu un uzņēmumu tvērums saskaņā ar SURE

Tiek lēsts, ka no *SURE* līdzekļiem 2020. gadā ir atbalstīti 25–30 miljoni iedzīvotāju, kas veido vienu ceturto daļu no visiem nodarbinātajiem saņēmējās dalībvalstīs[24]. Tas atbilst arī aptuveni divām trešdaļām darba ņēmēju, kuri ir nodarbināti saīsināta darba laika shēmās ES[25]. Galvenās aplēses par 26,5 miljoniem iedzīvotāju aptver aptuveni 21,5 miljonus darba ņēmēju un 5 miljonus pašnodarbināto personu[26]. Tālāk dotajā 7. diagrammā ir parādīts sadalījums pa

[23] Šajā kontekstā algas mēra kā darbinieku atalgojumu un bruto darbības pārpalikumu, pieskaitot mājsaimniecību un mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas organizāciju ienākumus (pašnodarbināto personu algas).

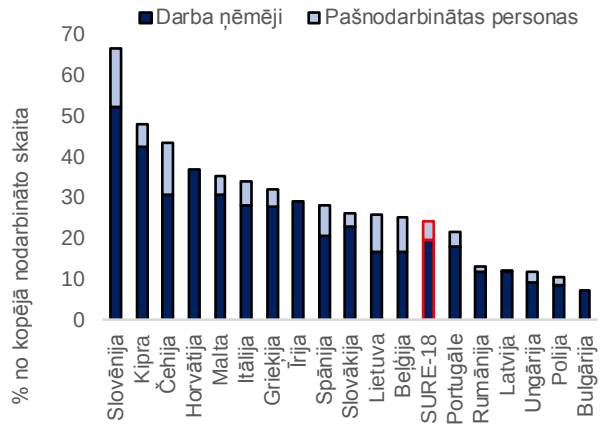
[24] Lai gan dalībvalstis par publiskajiem izdevumiem ziņoja apmierinoši, Komisijas pieprasītie ziņojumi par uzņēmumiem un iedzīvotājiem, uz kuriem attiecas pasākumi, kas tiek atbalstīti no *SURE* līdzekļiem, dažādās dalībvalstīs bija nepilnīgi un neviendabīgi. Tādēļ bija jāizdara pamatoti pieņēmumi un jāizmanto citi pieejamie datu avoti (skatīt 26. un 28. zemsvītras piezīmi). Dalībvalstu nepilnīgo ziņojumu dēļ šajā ziņojumā ir sniegtas aptuvenas aplēses par iedzīvotāju un uzņēmumu tvērumu. Par datu paziņošanu atbild dalībvalstis. Jānorāda, ka informācija par uzņēmumiem un darba ņēmējiem, kuru Komisija pieprasa no dalībvalstīm, ir balstīta Komisijas centienos saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvara 2.4. iedaļu iegūt no saņēmējām dalībvalstīm tādus attiecīgus datus un rādītājus kā, piemēram, aptverto/atbalstīto darbvietu un uzņēmumu skaits. Ietekmes ziņojums būs atkarīgs no Komisijai sniegtās informācijas kvalitātes un granularitātes.

[25] Šis īpatsvars ir aplēsts aptuveni, jo pieejamie dati par darba ņēmējiem, kuri nodarbināti saīsināta darba laika shēmās, attiecas tikai uz to iedzīvotāju skaitu, kuri pieteikušies dalībai saīsināta darba laika shēmās, un ir balstīti uz maksimālajiem rādītājiem 2020. gada aprīlī un maijā, kā arī neaptver pašnodarbinātas personas. Lai šos datus labāk saskaņotu ar datiem par *SURE* tvērumu, no *SURE* tvēruma ir izslēgtas pašnodarbinātas personas un tiek pieņemts, ka "līdzīgi pasākumi" ietver saīsināta darba laika shēmas.

[26] Čehija nav paziņojusi aktualizētu informāciju par tvērumu. Kopējie rādītāji ir aprēķināti, pieņemot, ka šajā valstī ir līdzīgs nodarbināto personu tvērums kā citās dalībvalstīs, proti, aptuveni viena ceturtā daļa no kopējā nodarbināto skaita. Tomēr, ja tiks apstiprināts, ka Čehijas 2020. gada augustā paziņotā tabula ir pareiza, kopējais aplēstais to

dalībvalstīm, kurās tvērums ir robežās no 7 % līdz gandrīz 70 % no kopējā nodarbināto skaita. To iedzīvotāju skaitu, uz kuriem attiecas ar veselību saistīti pasākumi, ir grūti aplēst pietiekami precīzi, jo dažādās dalībvalstīs pasākumi ir atšķirīgi. Tādēļ šīs aplēses varētu arī uzskatīt par piesardzīgu novērtējumu, ņemot vērā to, ka atbalsts saskaņā ar *SURE* ir plašāks par darba tirgus pasākumiem un tāpēc sniedz labumu plašākai sabiedrībai.

7. diagramma. To darba ņēmēju skaits, uz kuriem attiecas *SURE* (% no kopējā nodarbināto skaita 2020. gadā)

Piezīme: tvēruma datus ir paziņojušas dalībvalstis. Čehijas rādītāji ir balstīti uz sākotnējo ziņojumu, kas tika sniegts 2020. gada augustā, tāpēc kopējā tvēruma rādītājā ir pieņemts, ka nodarbināto personu tvērums ir līdzīgs kā citās dalībvalstīs. Kopējie nodarbināto skaita rādītāji ir iegūti no *AMECO*, izmantojot nacionālajos kontos lietoto kopējā nodarbinātības līmeņa definīciju, ieskaitot algotus darbiniekus un pašnodarbinātas personas.

Komisijas aplēses, kas iegūtas, balstoties uz dalībvalstu sniegtajiem ziņojumiem, uzrāda, ka 2020. gadā dalībvalstīs atbalstu saskaņā ar *SURE* ir saņēmuši 1,5–2,5 miljoni uzņēmumu. Tikai 14 dalībvalstis iesniedza aktualizētus datus par uzņēmumu tvērumu[27]. Dalībvalstīs, kas iesniedza ziņojumus, atbalstu saskaņā ar *SURE* ir saņēmuši gandrīz 800 000 uzņēmumu. Tie ir 12 % no visiem uzņēmumiem šajās dalībvalstīs. Tā kā dažas lielākas saņēmējas dalībvalstis nav paziņojušas prasītos datus, šis rādītājs ir nepilnīgs un ievērojami mazāks par faktisko kopējo aptverto uzņēmumu skaitu. Balstoties uz pamatotiem pieņēmumiem, tiek lēsts, ka pēc pēdējo četru dalībvalstu iekļaušanas aprēķinos aptverto uzņēmumu skaits būtiski pieaugs — līdz 1,5–

iedzīvotāju skaits, kuri saņēma atbalstu saskaņā ar *SURE*, pieaugs līdz 27,5 miljoniem. Tālāk dotajā 7. diagrammā attēlotajā sadalījumā pa dalībvalstīm ir atspoguļota dalībvalstu paziņotā informācija. Saskaņā ar *SURE* veikto pasākumu tvērums attiecībā uz nodarbinātajiem ir daudz lielāks nekā tvērums saistībā ar algu izdevumiem, jo dažiem iedzīvotājiem atbalsts, iespējams, tika sniegts tikai dažus mēnešus, nevis visu gadu, kurā tika izmaksāta alga.

[27] Minētās 14 dalībvalstis, kas paziņoja par aptvertajiem uzņēmumiem, bija Beļģija, Bulgārija, Horvātija, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija un Ungārija. Čehija sniedza datus tikai sākotnējā ziņojumā.

2,5 miljoniem uzņēmumu[28]. Dalībvalstis, kas nav paziņojušas Komisijai prasītos datus, tiek aicinātas to izdarīt, lai šos datus varētu izmantot, sagatavojot otro ziņojumu par *SURE*.

3.3. Īss pārskats par saīsināta darba laika shēmām vai līdzīgiem pasākumiem, kas saņem atbalstu saskaņā ar SURE

No 18 dalībvalstīm, kuras saņēma atbalstu saskaņā ar *SURE*, 15 dalībvalstis to pieprasīja, lai palīdzētu finansēt saīsināta darba laika shēmas. Šīs ir publiskas programmas, kas ļauj uzņēmumiem, kuri saskaras ar ekonomiskām grūtībām, uz laiku samazināt nostrādāto stundu skaitu darbiniekiem, kuriem ienākumu atbalsts par nenostrādāto stundu skaitu tiek sniegts no publiskiem avotiem. No trijām dalībvalstīm, kas neizmantoja finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE* saīsināta darba laika shēmu finansēšanai, Īrijā un Maltā pastāv līdzīgas shēmas, kas sniedz atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem algas subsīdiju veidā (sīkāk skatīt tālāk). Turpretī Ungārijā ir izveidota saīsināta darba laika shēma, taču tās publiskie izdevumi pilnā apjomā tiek finansēti no Eiropas Sociālā fonda (tāpēc tā nevarēja saņemt atbalstu saskaņā ar *SURE*).

Lielākajā daļā gadījumu atbalstītās saīsināta darba laika shēmas ir jaunas shēmas, kas izveidotas, reaģējot uz Covid-19 pandēmiju (skatīt 6. tabulu). Visas minētās jaunās shēmas ir izveidotas uz laiku un ir atkarīgas no piedzīvotajām ekonomiskajām grūtībām. Piecas *SURE* atbalstu saņēmušās dalībvalstis, kurās jau pirms Covid-19 uzliesmojuma darbojās saīsināta darba laika shēmas (Beļģija, Spānija, Itālija, Portugāle un Slovākija), ir tās pielāgojušas, reaģējot uz pandēmiju. Ieviestās izmaiņas galvenokārt bija saistītas ar administratīvo procedūru īslaicīgu atvieglošanu, tvēruma paplašināšanu, atbilstības kritēriju atvieglošanu, lielāku labvēlību (pret darba ņēmējiem un/vai darba devējiem), kā arī atbalsta perioda pagarināšanu.

Visās valstu saīsināta darba laika shēmās tiek atbalstīti darba ņēmēji, kuru līgumu darbība ir pilnībā apturēta, pilnīgi apstājoties saimnieciskajai darbībai. Turklāt vairums shēmu (taču ne visas) sniedz atbalstu arī daļējas darba laika saīsināšanas gadījumā, ja ir samazinājies saimnieciskās darbības apjoms. Lai gan vairumā gadījumu uzņēmumi var brīvi izvēlēties, cik lielā mērā saīsināt darba laiku, dažās valstīs piemēro ierobežojumus. Piemēram, Grieķijā un Slovēnijā līdztekus pilnīgai darba apturēšanai (ja darbības pilnībā tiek pārtrauktas) ir atļauta vienīgi pilna laika darba saīsināšana uz nepilna laika darbu. Publiskā atbalsta summu parasti aprēķina, izsakot to procentos no darba ņēmēja algas, un tā ir robežās no 50 % līdz 100 %. Sīkāka informācija par saīsināta darba laika shēmām ir sniegta 1. pielikumā.

Visas 18 dalībvalstis, izņemot Bulgāriju un Horvātiju, ir pieteikušās atbalsta saņemšanai, lai finansētu "saīsināta darba laika shēmām līdzīgus pasākumus". Lielākajā daļā gadījumu

[28] Minimālajā aplēsē — 1,5 miljoni — pieņemts, ka šajās četrās dalībvalstīs ir aptverts līdzīgs skaits uzņēmumu. Maksimālajā aplēsē (2,5 miljoni) ir ņemts vērā fakts, ka šajās četrās dalībvalstīs vidēji ir aptverts vairāk darba ņēmēju, un tas varētu nozīmēt, ka ir aptverts lielāks skaits uzņēmumu.

tie papildināja saīsināta darba laika shēmas. Šo pasākumu mērķis ir aizsargāt darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas, samazinot ar Covid-19 krīzi saistīto bezdarba un ienākumu zaudēšanas gadījumu skaitu, taču tie precīzi neatbilst iepriekš sniegtajai saīsināta darba laika shēmas definīcijai. Šajā kategorijā ietilpstošo pasākumu skaits un veidi ievērojami atšķiras. Tos īsumā var iedalīt šādi:

- *algas subsīdijas shēmas*, piemēram, iepriekš minētās Īrijas un Maltas shēmas, kurās subsidē Covid-19 krīzes skarto uzņēmumu darbaspēka izmaksas. Šīs shēmas sasniedz tādu pašu mērķi kā saīsināta darba laika shēmas (proti, nodarbinātības saglabāšanu, palīdzot uzņēmumiem izvairīties no darba ņēmēju atlaišanas). Tomēr sniegtais atbalsts nav tieši saistīts ar katra darba ņēmēja nostrādāto stundu skaita faktisko samazinājumu, bet tikai ar apgrozījuma samazināšanos;
- *pašnodarbinātu personu atbalsta pasākumi*, kas pastāv gandrīz visās dalībvalstīs, kuras pieteikušās atbalsta saņemšanai saskaņā ar *SURE*. Tie aptver vienreizējus ienākumu atbalsta pasākumus, ko vai nu piešķir kā fiksētu naudas summu, vai aprēķina no iepriekšējiem ienākumiem/ciestajiem zaudējumiem, un citus atbalsta pasākumus uzņēmumu darbības izmaksu samazināšanai, ja no tiem gūst labumu pašnodarbinātas personas un vienas personas uzņēmumi. Svarīga prasība ir, lai atbalsta saņēmēji turpinātu savu pašnodarbinātību vai saimniecisko darbību (proti, lai tie neizbeigtu darbību);
- *īpaši vecāku atvaļinājuma pabalsti* (Beļģijā, Čehijā, Itālijā, Portugālē, Kiprā un Maltā), ar kuriem laikā, kad ārkārtas apstākļu dēļ ir slēgtas skolas, tiek sniegts ienākumu atbalsts darba ņēmējiem un/vai pašnodarbinātām personām, kurām ir bērni;
- *atbalsts sezonas strādniekiem* (Grieķijā, Itālijā, Kiprā, Spānijā), kuru darba līgumi ir apturēti pandēmijas dēļ un kuri galvenokārt strādā tūrisma un/vai lauksaimniecības nozarē. Šīs personas ir "regulārie" sezonas strādnieki, kuriem bija jāatsāk darbs 2020. gada pavasara un vasaras sezonā, taču Covid-19 pandēmijas dēļ viņiem tas tika liegts;
- *atbalsts ar saīsinātu darba laiku saistītām mācībām* (Beļģijā, Portugālē). Šis atbalsta veids sekmē arodmācību nodrošināšanu personām, kuras strādā saīsinātu darba laiku.

Deviņas dalībvalstis pieprasīja finansiālo atbalstu saskaņā ar *SURE*, lai finansētu ar veselību saistītus izdevumus, kas tieši attiecas uz Covid-19 ārkārtas situāciju. Šajā kategorijā ietilpst:

- īpašs atvaļinājums Covid-19 slimības un/vai karantīnas dēļ (Kipra, Latvija, Malta, Portugāle, Spānija);
- izmaksas, kas saistītas ar paaugstinātām veselības un drošības prasībām publiskajā sektorā (Latvija, Ungārija, Portugāle);
- pasākumi, kuru mērķis ir samazināt tādas izmaksas privātajam sektoram, kas radušās stingrāku sanitārās veselības un drošības prasību dēļ darba vietā (Itālija);
- lielāki izdevumi sabiedriskās veselības aprūpes sistēmai, ieskaitot personāla izmaksas, piemēram, medicīniskā personāla virsstundu darbu un piemaksas, papildu pagaidu personāla nolīgšanu (Ungārija, Rumānija, Portugāle), slimnīcu renovāciju (Ungārija)

un/vai papildu iekārtu, aizsargaprīkojuma, materiālu un palīgmateriālu iegādi (Beļģija, Ungārija, Latvija, Portugāle).

6. tabula. Saskaņā ar *SURE* atbalstīto valstu saīsināta darba laika shēmu raksturlielumi

Dalībvalsts	Jauna shēma	Pastāvīga/pagaidu shēma	Atbalsta apmērs (% no algas)	Izmaksas darba devējam	Darba laika saīsināšana
BE	nē	pastāvīga (ar pagaidu grozījumiem)	70 %	-	0–100 %
BG	jā	pagaidu	60 %	40 % no darbaspēka	50 % vai 100 %
CZ	jā	pagaidu	60–80 %	20–40 % no zaudējumiem	0–100 %
IE	-	-	-	-	-
EL	jā	pagaidu	60 %	-	50 % vai 100 %
ES	nē	pastāvīga (ar pagaidu grozījumiem)	70 %	0–30 % no sociālajām	0–100 %
HR	jā	pagaidu	50 %	-	0–100 %
IT	nē	pastāvīga (ar pagaidu grozījumiem)	80 %	-	0–100 %
CY	jā	pagaidu	60 %	-	0–100 %
LV	jā	pagaidu	50–75 %	-	0–100 %
LT	jā	pagaidu	30–100 %		0–100 %
HU	-	-	-	-	-
MT	-	-	-	-	-
PL	jā	pagaidu	50 %	-	20–100 %
PT	nē	pastāvīga (ar pagaidu grozījumiem)	66–100 %	0–30% no zaudējumiem	0–100 %
RO	jā	pagaidu	75 %	-	0–100 %
SI	jā	pagaidu	80 %	0–20 % no zaudējumiem	50–100 %
SK	nē	pagaidu (taču regulāri atjauninot)	80 %	-	0–100 %

IV. *SURE* IETEKMES SĀKOTNĒJĀ ANALĪZE

Šajā iedaļā ir sniegta sākotnējā analīze par *SURE* ietekmi uz nodarbinātību un publiskajām finansēm, kā arī citām sekām.

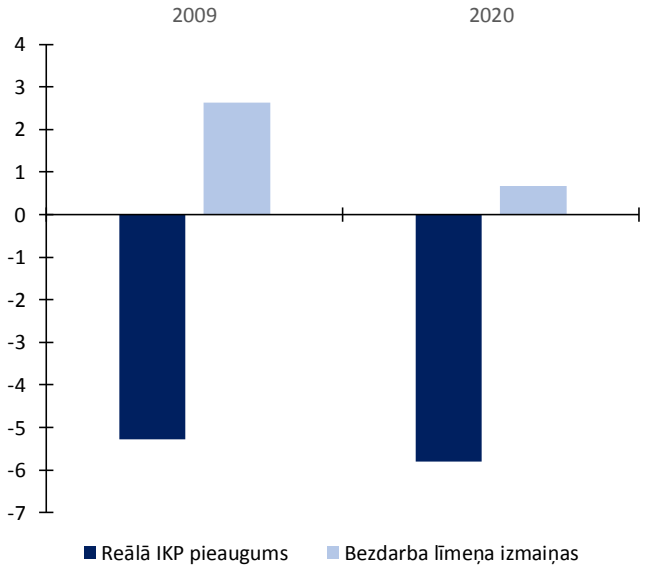
4.1 Aplēses par SURE ietekmi uz nodarbinātību

Tiek izvērtētas saņēmējās dalībvalstīs novērotās bezdarba līmeņa izmaiņas, lai sākotnēji aptuveni izvērtētu ar pandēmiju saistītu politikas atbalsta pasākumu, tostarp *SURE*, ietekmi. *SURE* mērķis ir palīdzēt ES dalībvalstīm saglabāt darba ņēmēju un pašnodarbinātu

personu nodarbinātību Covid-19 pandēmijas laikā, tādējādi aizsargājot iedzīvotājus un sekmējot strauju atveseļošanos pēc pandēmijas atkāpšanās. Lai gan ir grūti izstrādāt hipotētisku scenāriju, kādi būtu darba tirgus rādītāji, ja *SURE* nepastāvētu, šeit izklāstītajā analīzē ir vērtēta saikne starp ražošanas apjomu un bezdarbu kopš pandēmijas sākuma. Tās rezultāti būtu jāvērtē piesardzīgi, jo ražošanas apjoma un nodarbinātības saikni ietekmē daudzveidīgi faktori, tostarp *SURE*.

Bezdarba līmeņa pieaugums 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs nepārprotami bija mērenāks nekā globālās finanšu krīzes laikā, neraugoties uz to, ka IKP 2020. gadā saruka vairāk (skatīt 8. diagrammu). Saskaņā ar Komisijas 2021. gada ziemas prognozēm tiek paredzēts, ka reālā IKP pieaugums valstīs, kas 2020. gadā izmantojušas finansējumu saskaņā ar *SURE*, samazināsies par 5,8 %. Šis samazinājums ir lielāks par to, kāds tika novērots 2009. gadā, globālās finanšu krīzes maksimumā. Vienlaikus tiek plānots, ka bezdarba līmenis 2020. gadā pieaugs tikai par 0,7 procentpunktiem, salīdzinot ar pieaugumu par 2,6 procentpunktiem 2009. gadā.

8. diagramma. Reālā IKP un bezdarba izmaiņas saņēmējās dalībvalstīs 2009. gadā, salīdzinot ar 2020. gadu

Piezīme: diagrammā ir parādīts *SURE* saņēmēju dalībvalstu vidējais aritmētiskais rādītājs. 2020. gada bezdarba līmenis ir 2020. gada ikmēneša bezdarba līmeņu vidējais lielums.

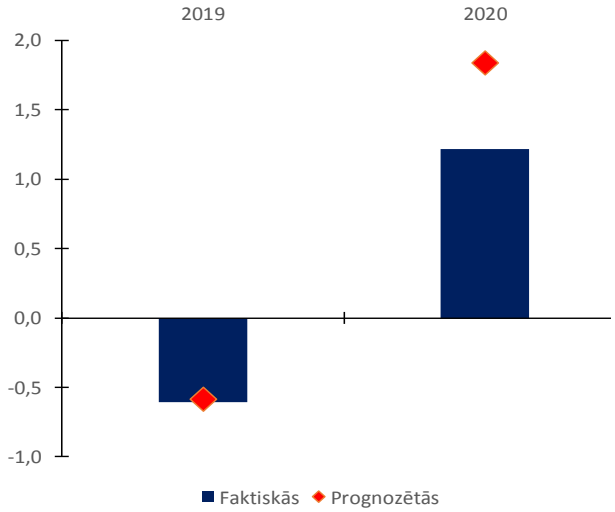
Avots: *Eurostat; 2020. gada IKP — Komisijas 2021. gada ziemas prognozes.*

Bezdarba rādītāju reakcija uz ražošanas apjoma izmaiņām 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs bija vājāka, nekā tika gaidīts (skatīt 9. un 10. diagrammu)[29]. 2020. gadā strauji

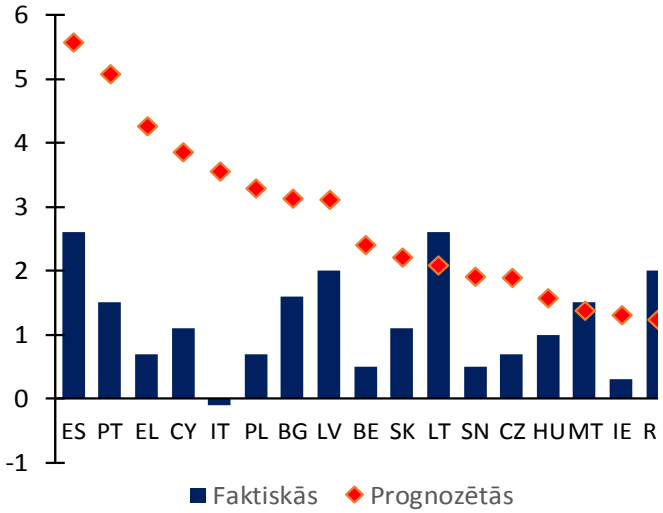
[29] Ekonomikas izaugsmes izmaiņu atspoguļošanās bezdarba rādītājos ekonomikas literatūrā bieži tiek dēvēta par "Okuņa likumu". Saskaņā ar Okuņa likumu, kas vairāk ir empīrisks princips nekā teorētiski pamatota saikne, ražošanas apjoma pieauguma samazināšanās par 2–3 % ir saistīta ar bezdarba līmeņa pieaugumu par vienu procentpunktu (skatīt *Okun, A. M. "Potential GNP*: *Its measurement and significance*", *Proceedings of the Business and Economic Statistics Section*, Amerikas Statistikas asociācija, 1962).

īstenotie un apjomīgie politikas pasākumi krīzes novēršanai mazināja to ietekmi uz bezdarbu, kas radās ražošanas apjoma samazināšanās rezultātā. Tāpēc lielākajā daļā valstu bezdarba līmenis pieauga mazāk, nekā tika gaidīts[30].

9. diagramma. Faktiskās un prognozētās bezdarba līmeņa izmaiņas saņēmējās dalībvalstīs 2019. gadā, salīdzinot ar 2020. gadu

10. diagramma. Faktiskās un prognozētās bezdarba līmeņa izmaiņas katrā saņēmējā dalībvalstī 2020. gadā

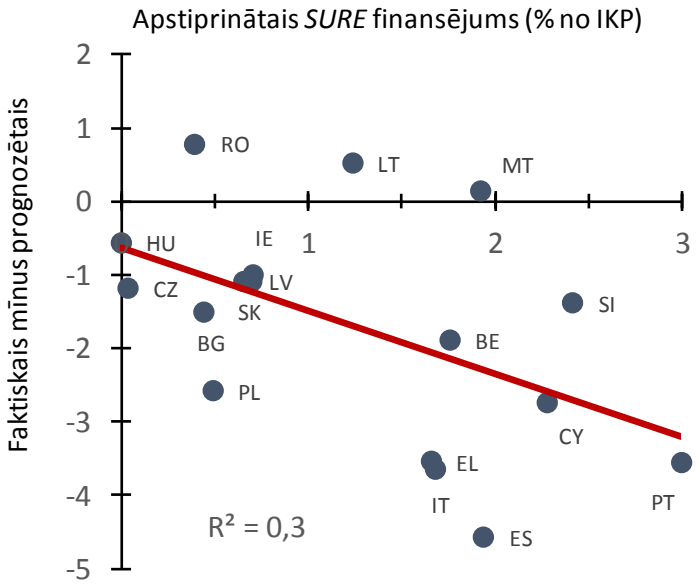

Piezīme: y ass: prognozētās bezdarba līmeņa izmaiņas atbilst prognozēm, kas izriet no saņēmēju dalībvalstu paneļregresijas modeļa (9. diagramma) un katras valsts regresijas modeļa (10. diagramma) laikposmā no 1999. līdz 2019. gadam. Analīze ir balstīta uz Okuņa likuma pieeju, kurā atkarīgais mainīgais apzīmē bezdarba līmeņa izmaiņas, bet neatkarīgais mainīgais — reālā IKP pieauguma tempu. Specifikācijā paredzēts kontrolēt (laikā nemainīgas) valsts darba tirgum raksturīgas iezīmes kā valsts nemainīgo ietekmi un izlasei kopīgus faktorus — kā laikā nemainīgo ietekmi. Rezultāti, šķiet, saglabājas noturīgi, arī izmantojot papildus neatkarīgus mainīgos, piemēram, darba ņēmēju tiesību aizsardzības likumus un ekonomiski aktīvā darbaspēka līmeņa izmaiņas. Specifikācijā paredzēts kontrolēt izvaddatu endogenitāti, izmantojot pirmās starpības vispārīgās momentu metodes aplēses. Horvātija nav iekļauta ar datu pieejamību saistītu iemeslu dēļ. Salīdzinot ar neseniem pētījumiem, kuros izmantots Okuņa likums[31], šīs analīzes mērķis ir orientēties tikai uz atbalsta saņēmējiem saskaņā ar *SURE* un censties sasaistīt faktiskā un prognozētā bezdarba starpību ar *SURE* atbalsta lielumu.
Avots: *Komisijas 2020. gada rudens prognozes, 2020. gada kopējais bezdarba līmenis (Eurostat) (skatīt piezīmi pie 8. diagrammas).*

Svarīgs iemesls, kādēļ bezdarba līmenis 2020. gadā pieauga mazāk, bija politikas atbalsta pasākumi, ieskaitot *SURE* (11. diagramma). Balstoties uz sākotnējiem pierādījumiem, bezdarba pieaugumu, kas ir bijis mazāks par gaidīto, daļēji var saistīt ar plaši izplatīto saīsināta darba laika shēmu izmantošanu, tostarp dalībvalstīs, kas saņem atbalstu no *SURE* instrumenta. Šādi tika palīdzēts saglabāt nodarbinātību un tika ierobežots bezdarba pieaugums. Citi faktori ir saistīti ar apstākli, ka iedzīvotāji nav varējuši aktīvi meklēt darbu vai tika atturēti to darīt, jo liela daļa ekonomikas bija pārtraukusi darbu.

[30] Itālijā 2020. gadā bezdarba līmenis pat samazinājās.
[31] Piemēram, 3. nodaļa dokumentā — Eiropas Komisija (2020): Darba tirgus un algu tendences 2020. gadā.

11. diagramma. Saikne starp bezdarba līmeņa izmaiņām 2020. gadā un apstiprināto finansējumu saskaņā ar *SURE*

Piezīme: y ass: prognozētās bezdarba līmeņa izmaiņas izriet no katras valsts regresijas modeļa, kā atspoguļots 10. diagrammā un paskaidrots piezīmē pie 9. un 10. diagrammas.
Avots: *Komisijas 2020. gada rudens prognozes.*

4.2 SURE ietekmes virzītājspēki: iztirzājums un apsekojumos balstīti rezultāti

***SURE* ietekme neaprobežojas tikai ar darbvietu saglabāšanu.** Var identificēt trīskāršu papildu ietekmi: pārliecības uzlabošana visā ES, ES atbalsts saīsināta darba laika shēmām un mudināšana tās izmantot, kā arī ļaušana dalībvalstīm tērēt nodarbinātības atbalstam vairāk, nekā tās citādi varētu atļauties. Tomēr šo ietekmi ir grūti novērtēt empīriski.

Pirmkārt, *SURE* ir uzlabojis vispārējo uzticēšanos ES spējai efektīvi reaģēt uz vēl nepieredzētu krīzi. Dalībvalstu spēja vienoties par *SURE* — jaunu un novatorisku finansiālā atbalsta veidu saskaņā ar LESD 122. pantu, kam ir izteikts sociālais aspekts un ekonomiskais pamatojums, — un brīvprātīgi sniegt garantijas ES, lai palīdzētu nodrošināt tās finansiālo stabilitāti, kalpoja kā spēcīgs signāls par ES spēju efektīvi un operatīvi reaģēt uz jauna veida krīzi. Tas arī palīdzēja pavērt ceļu vēlākajam paziņojumam par instrumentu *Next Generation EU*. 2020. gada maijā Komisija iesniedza priekšlikumu par Atveseļošanas un noturības mehānismu, kuru Padome un Eiropas Parlaments galu galā pieņēma 2021. gada februāra sākumā. Šī kolektīvā spēja operatīvi reaģēt uz Covid-19 uzliesmojuma izraisīto krīzi un izveidot jaunus ārkārtas instrumentus, ieskaitot *SURE*, iespējams, sekmēja ES ekonomikas dalībnieku pārliecību un mazināja dalībvalstu valsts aizņēmumu procentu likmju starpību, kā arī uzlaboja ES izaugsmes perspektīvas[32]. Šajā kontekstā varētu uzskatīt, ka *SURE* ir instruments, ar ko mobilizēt fiskālās

[32] Ir skaidrs, ka tirgus nenoteiktības mazināšanu ir palīdzējusi sekmēt arī Eiropas Centrālās bankas (ECB) īstenotā paplašinātā aktīvu iegāde saskaņā ar pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programmu. Turklāt, kā minēts ECB 2021. gada 7. janvāra ekonomikas biļetenā, *Next Generation EU* (*NGEU*) un *SURE* programmas, iespējams, ir

politikas atbalstu un šādi garantēt, ka atbalstoša fiskālā nostāja un pielāgota monetārā politika darbojas kopā, novēršot krīzes sekas.

Otrkārt, izmantojot *SURE*, ES ir paudusi atbalstu dalībvalstu saīsināta darba laika politikai un ir mudinājusi to izmantot. Sniedzot finansiālu atbalstu dalībvalstīm, lai palīdzētu tām finansēt saīsināta darba laika shēmas pandēmijas skartajiem uzņēmumiem un citus līdzīgus pasākumus, jo īpaši tādus, kas paredzēti pašnodarbinātām personām, *SURE* ir mudinājis dalībvalstis pieņemt šādus politikas pasākumus, kas atbilst arī 2020. gada nodarbinātības pamatnostādnēm. Šis instruments kopā ar atbalstu, ko sniedz Eiropas strukturālie un investīciju fondi, īpaši Eiropas Sociālais fonds, kā arī Investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*), ļāva dalībvalstīm ieviest vērienīgākus politikas pasākumus.

Lielākā daļa saņēmēju dalībvalstu ir norādījušas, ka *SURE* ir ietekmējis to lēmumus pieņemt jaunu vai grozīt esošo saīsināta darba laika shēmu[33]. Reaģējot uz Covid-19 krīzi, deviņas dalībvalstis izveidoja jaunu saīsināta darba laika shēmu[34], savukārt četras dalībvalstis grozīja jau pastāvošu saīsināta darba laika shēmu[35]. Lielākā daļa šo shēmu bija ieviestas vai grozītas 2020. gada martā, neilgi pirms tam, kad Komisija ierosināja izveidot *SURE* instrumentu. Kopš tā laika Ungārija, Grieķija, Rumānija un Slovēnija ir ieviesušas jaunas shēmas, savukārt Itālija un Spānija ir papildus grozījušas jau esošās shēmas (skatīt A.1. tabulu 1. pielikumā)[36].

***SURE* arī ir ļāvis dažām dalībvalstīm vērienīgāk īstenot saīsināta darba laika shēmām līdzīgus pasākumus.** Visas dalībvalstis (izņemot Bulgāriju un Horvātiju) arī lūdza *SURE* finansiālo atbalstu attiecībā uz saīsinātam darba laikam līdzīgām shēmām, tostarp pašnodarbinātu personu atbalstam, un citiem darbvietu saglabāšanas pasākumiem. Dažas dalībvalstis bija ieviesušas šos pasākumus pirms *SURE* ierosināšanas, savukārt citas — pēc tam[37]. Lielākā daļa aptaujāto dalībvalstu, reaģējot uz *SURE* finansējuma iespējamo pieejamību, ieviesa jaunas saīsinātam darba laikam līdzīgas shēmas[38]. Turklāt trijās dalībvalstīs *SURE* finansējuma pieejamība sekmēja šīm shēmām piešķirto budžeta līdzekļu palielināšanu.

Treškārt, *SURE* kā agrīns ES politikas risinājuma elements kalpoja par pamatu dalībvalstu pārliecībai par iespēju aizņemties un tērēt vairāk, nekā tās to būtu darījušas

---

sekmējušas starpību samazināšanos, uzlabojot dalībvalstu izaugsmes un fiskālās izredzes, kā arī noskaņojumu attiecībā uz risku (https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/html/eb202008.en.html).

[33] Lai labāk izprastu to, kāda valstu līmenī varētu būt bijusi *SURE* loma saīsināta darba laika shēmu un līdzīgu pasākumu izveidē un izmantošanā saistībā ar Covid-19 pandēmiju, Komisija tieši lūdza dalībvalstu iestādēm paust viedokli, izmantojot anketu, kura bija jāiesniedz Nodarbinātības komitejai. Atbildes uz anketas jautājumiem ir sniegušas 15 no 19 dalībvalstīm, kas pieteikušās atbalsta saņemšanai saskaņā ar *SURE*.

[34] Bulgārija, Kipra, Grieķija, Horvātija, Ungārija, Lietuva, Latvija, Rumānija un Slovēnija. Ungārija izlēma savu jauno saīsināta darba laika shēmu, kas tika ieviesta, reaģējot uz Covid-19 krīzi, finansēt no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem saistībā ar *CRII* un *CRII+* un nelūdza šim nolūkam *SURE* finansējumu.

[35] Beļģija, Spānija, Īrija un Itālija. Īrija nelūdza *SURE* atbalstu, lai finansētu savu esošo saīsināta darba laika shēmu (izveidota "*darba meklētāju pabalsta*" ietvaros).

[36] II.1. tabulā ir izmantota informācija, ko dalībvalstis sniegušas savos pieprasījumos *SURE* finansiālā atbalsta saņemšanai. Tajā ir sniegts pārskats par saīsināta darba laika shēmu un līdzīgu pasākumu pieņemšanas laiku.

[37] Minētās "līdzīgās" shēmas tika nostiprinātas tiesību aktos pirms 2. aprīļa (Kiprā, Grieķijā, Īrijā, Polijā un Slovēnijā), pēc 2. aprīļa (Spānijā, Ungārijā un Čehijā) vai dažādos datumos laikposmā no 2020. gada marta līdz jūlijam, attīstoties krīzei (Beļģijā, Itālijā, Lietuvā, Latvijā, Maltā un Rumānijā, skatīt II.1. tabulu).

[38] Skatīt 33. zemsvītras piezīmi.

citā gadījumā. *SURE* arī ļāva tām saglabāt vai palielināt savus publiskos izdevumus nodarbinātības atbalstam. Tas jo īpaši tā ir gadījumos, kad finansējums ir pieejams un tiek piedāvāts ar ļoti zemām procentu likmēm un pietiekami ilgu saistību dzēšanas termiņu, kā tas ir *SURE* gadījumā. Šādus papildu aizņēmumus dalībvalstis var izmantot saīsināta darba laika shēmām vai citiem ar pandēmiju saistītiem politikas pasākumiem, jo saskaņā ar *SURE* sniegtais finansiālais atbalsts ļauj tām arī novirzīt saīsināta darba laika shēmām paredzēto finansējumu citām, plašākām politikas jomām, lai mazinātu pandēmijas sociālekonomisko ietekmi.

Lielākā daļa saņēmēju dalībvalstu norādīja, ka *SURE* atbalstam ir bijusi nozīme saistībā ar saīsināta darba laika shēmu un līdzīgu pasākumu tvēruma un labvēlības īslaicīgu paplašināšanu, kā arī Covid-19 krīzes risināšanai paredzētās politikas finansēšanu kopumā.[39] Sešas dalībvalstis norādīja, ka to attiecīgo saīsināta darba laika shēmu budžets ir ticis palielināts pēc tam, kad Komisija ierosināja izveidot *SURE*. Divos no šiem gadījumiem tika uzskatīts, ka *SURE* ir būtiski ietekmējis pieņemto lēmumu.

4.3 Tuvāks ieskats saistībā ar tiešo finansiālo ietekmi: aplēstie ietaupījumi uz procentu maksājumiem

Vairākas dalībvalstis, saņemot finansiālu atbalstu saskaņā ar *SURE*, ir guvušas ietaupījumus uz procentu maksājumiem. *SURE* aizdevumi ļāva dalībvalstīm izmantot zemākas procentu likmes, nekā tās būtu bijušas tad, ja šīs valstis pašas emitētu valsts parāda vērtspapīrus, lai finansētu saīsināta darba laika shēmas vai līdzīgus pasākumus. Pateicoties ES AAA kredītnovērtējumam un obligāciju likviditātei, *SURE* sociālās ietekmes obligācijas tika emitētas ar ļoti zemām procentu likmēm pat pie ilga termiņa.

Tiek lēsts, ka dalībvalstis pirmajās četrās *SURE* emisijās, t. i., ieskaitot 2021. gada 2. februārī veiktās izmaksas, ir guvušas ietaupījumus aptuveni 5,8 miljardu EUR apmērā. Izmaksām turpinoties, šī summa pieaugs. Tāpēc norādītās aplēses, iespējams, atbilst zemākajam rezultātam un pieaugs, jo vēl ir jāizmaksā 36,8 miljardi EUR. Tālāk dotajā 7. tabulā ietaupījumi uz procentu maksājumiem ir norādīti pa dalībvalstīm, savukārt 1. izcēlumā ir sīkāk paskaidrota metodika[40].

1. izcēlums. Ietaupījumu uz procentu maksājumiem aprēķins

Atkarībā no saistību dzēšanas termiņa un emisijas datuma Komisijai izdevās pirmajos četros darījumos emitētajiem 53,5 miljardiem EUR panākt labvēlīgus nosacījumus un ienesīgumu robežās no –0,51 % līdz +0,32 %. Šie nosacījumi, izmantojot kompensējošus aizdevumus, tika tieši nodoti dalībvalstīm. Pašu dalībvalstu finansēšanas nosacījumi izmaksu veikšanas laikā kopumā bija nelabvēlīgāki par Komisijas panāktajiem. Tādējādi saskaņā ar *SURE*

[39] Skatīt 33. zemsvītras piezīmi.

[40] *SURE* ir bijis viens no pirmajiem elementiem ES vēl nepieredzēta mēroga reakcijā uz nepieredzētu krīzi. Šai kopējai reakcijai ir bijusi liela loma to dalībvalstu valsts parāda noturēšanā sevišķi zemā līmenī, kuras no *SURE* ir saņēmušas visvairāk. Šīs aplēses neietver iespējamu papildu pārliecības efektu, kuru uz ekonomikas dalībnieku pārliecību un dalībvalstu valsts aizņēmumu procentu likmju starpību varētu būt atstājuši jaunie ārkārtas instrumenti, tostarp *SURE* (skatīt iepriekš 32. zemsvītras piezīmi).

izmaksātie aizdevumi radīja dalībvalstīm iespēju gūt ietaupījumus uz procentu maksājumiem.

Lai aprēķinātu šos ietaupījumus, tiek pieņemts, ka tad, ja neeksistētu aizdevumi saskaņā ar *SURE*, dalībvalstis aizdevumu izmaksas dienā būtu emitējušas obligācijas ar tādām pašām iezīmēm (proti, saistību dzēšanas termiņu un kuponu) kā ES *SURE* obligācijas. Ietaupījumus uz procentu maksājumiem ļauj aplēst ar aizdevuma summu reizināta starpība starp katras ES *SURE* obligācijas emisijas cenu un šādas hipotētiskas obligācijas emisijas cenu. Šo starpību aprēķina no valstu un ES *SURE* ienesīguma līkņu starpības izmaksas laikā, ņemot vērā arī katra aizdevuma saistību dzēšanas termiņa struktūru.

Visās dalībvalstīs vidējais *SURE* aizdevumu dzēšanas termiņš ir īsāks par 15 gadiem, bet tuvu tam, un valsts ienesīguma un ES *SURE* ienesīguma vidējā starpība ir aptuveni 0,8 procentpunkti. Tāpēc kopējie ietaupījumi uz procentu maksājumiem 15 dalībvalstīs, kas bija saņēmušas izmaksas līdz 2021. gada 2. februārim, visā aizdevumu spēkā esības laikā tiek lēsti 5,8 miljardu EUR apmērā jeb kā aptuveni 11 % no izmaksātās summas (skatīt 6. tabulu). Dalībvalstis, kuru gadījumā starpība vai izmaksu apjoms bija lielāks, guva vislielāko labumu no Komisijas panāktajiem labvēlīgajiem nosacījumiem.

7. tabula. Katras dalībvalsts ietaupījumi uz procentu maksājumiem

Dalībvalsts	Izmaksātā summa (mljrd. EUR)	Vidējā starpība	Vidējais saistību dzēšanas termiņš	Ietaupījumi uz procentu maksājumiem (mljrd. EUR)	Ietaupījumi uz procentu maksājumiem (% no izmaksātās summas)
Beļģija	4,0	0,11	14,9	0,098	2,4
Kipra	0,5	0,64	14,7	0,048	10,1
Grieķija	2,7	0,74	14,8	0,264	9,7
Spānija	11,0	0,44	14,9	0,850	7,7
Horvātija	0,5	1,16	13,3	0,082	16,1
Ungārija*	0,5	2,53	14,7	0,154	30,5
Itālija	21,0	0,98	14,0	2,835	13,5
Lietuva	0,3	0,10	13,3	0,005	1,8
Latvija	0,2	0,19	14,8	0,006	3,2
Malta	0,1	0,63	13,3	0,012	9,7
Polija	5,3	0,41	14,9	0,355	6,7
Portugāle	3,0	0,57	14,6	0,242	8,1
Rumānija	3,0	2,19	14,6	0,824	27,5
Slovēnija	1,1	0,23	14,8	0,047	4,3
Slovākija	0,3	0,09	14,6	0,004	1,3
Kopā	**53,5**	**0,76**	**14,5**	**5,826**	**10,9**

Piezīme: ietaupījumus uz procentu maksājumiem aprēķina katrai obligācijai atsevišķi un saskaita pa emisijas datumiem un saistību dzēšanas termiņiem. Dalībvalstu izdarītie aizņēmumi no ES ir ar dažādu vidējo termiņu. Dalībvalstīs, kurās liela daļa aizņēmumu tika izdarīta ar ļoti ilgu vai ilgu termiņu, kopējie ietaupījumi uz procentu maksājumiem pārsvarā ir lielāki par vidējās starpības un vidējā termiņa reizinājumu. Tas tā ir tādēļ, ka starpība un termiņš parasti pozitīvi korelē, t. i., ES SURE ienesīguma līknes mēdz būt lēzenākas par valstu ienesīguma līknēm.

** Attiecībā uz Ungāriju nav pieejama euro obligāciju ienesīguma līkne. Tā vietā tika izmantota nacionālās valūtas ienesīguma līkne.*

5 ĀRKĀRTAS APSTĀKĻU SAGLABĀŠANĀS, KAS IR PAR PAMATU *SURE* REGULAS PIEMĒROŠANAI

Ar *SURE* regulu Komisijai ir noteikts arī pienākums ziņot par tādu ārkārtas apstākļu saglabāšanos, kas ir par pamatu *SURE* instrumenta piemērošanai[41]. Tā kā inficēšanās gadījumu skaits kopš rudens atkal ir pieaudzis, joprojām pastāv ārkārtas apstākļi, kas lika ieviest *SURE* un ārkārtas nodarbinātības atbalsta pasākumus iedzīvotāju atbalstam. Eiropu kopš 2020. gada rudens ir piemeklējis atkārtots Covid-19 saslimšanas gadījumu skaita pieaugums, tostarp ir parādījušies jauni, lipīgāki slimības paveidi, tāpēc bija būtiski jāpastiprina ierobežojumi. 2021. gada 25. februārī 14 dienu saslimstības rādītājs ES/EEZ bija 283 uz 100 000 iedzīvotāju, kas ir mazāk nekā puse no 2020. gada novembrī novērotā, bet joprojām ievērojami vairāk par pērnās vasaras rādītājiem, kad pirmoreiz tika atviegloti ierobežojumi[42]. 2021. gada sākumā daudzās dalībvalstīs slimnīcu un intensīvās terapijas nodaļu noslodze ir maksimāli augsta vai tuvu tai.

Atkārtoti pastiprinātie ierobežojumi ir apturējuši atveseļošanos pēc saimnieciskās darbības atjaunošanās, kas tika novērota 2020. gada trešajā ceturksnī. Lai gan ietekme uz ekonomiku nav bijusi tik krasa kā pirmajā pandēmijas vilnī, jo ir izmantoti mērķorientētāki ierobežojumi un gan uzņēmumi, gan iedzīvotāji ir pielāgojušies ierobežojumiem, tomēr atveseļošanās ir apstājusies. ES reālais IKP no ceturkšņa uz ceturksni 2020. gada ceturtajā ceturksnī samazinājās par 0,4 % pēc pieauguma par 11,5 % trešajā ceturksnī. Tā kā visā Eiropā joprojām ir spēkā ierobežošanas pasākumi, 2021. gada pirmajā ceturksnī tiek prognozēta šā rādītāja tālāka samazināšanās. 2021. gada 11. februārī publicētajās Komisijas ziemas prognozēs reālā IKP pieaugums ES 2021. gadā tiek prognozēts 3,7 % apmērā, pēc vēl nepieredzētā samazinājuma par 6,3 % 2020. gadā. [43] Tāpēc IKP līmenis 2021. gada beigās saglabātos par 2,8 procentpunktiem zemāks par pirmskrīzes līmeni 2019. gadā.

Pārliecinošā rūpniecības nozares atveseļošanās kontrastē ar vāju aktivitāti pakalpojumu jomā. 2020. gada ceturtajā ceturksnī rūpnieciskā ražošana ES turpināja atveseļoties un gandrīz atgriezās pirmskrīzes līmenī. Turpretī mazumtirdzniecība pēc vasarā notikušās pilnīgas atveseļošanās rudenī atkal pasliktinājās, visā ES nosakot stingrākus ierobežojumus, savukārt dažas pakalpojumu nozares, piemēram, tūrisms, tā arī neatguvās no sākotnējā satricinājuma 2020. gada martā.

Jaunākie ierobežojumi vēlreiz ir smagi ietekmējuši darbietilpīgas nozares, piemēram, viesmīlības, izklaides un tūrisma nozari. Sanitārie ierobežojumi turpina smagi ietekmēt šīs darbietilpīgās nozares. Neapmierinātās darbaspēka vajadzības, t. i., neizmantotā darbaspēka rezerve darba tirgū, liecina par būtisku ietekmi[44]. Turklāt tiek prognozēts, ka bezdarba līmenis

[41] *SURE* regulas 14. panta 1. punkts.

[42] Dati ir iegūti no Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra: https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/data-national-14-day-notification-rate-covid-19.

[43] Eiropas ekonomikas prognoze 2021. gada ziemai (pagaidu), *European Economy Institutional Papers* Nr. 144 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip144_en_1.pdf.

[44] Neizmantotā darbaspēka rezerve darba tirgū ir bezdarbnieku, nepilnīgi nodarbināto nepilna laika strādājošo, darba meklētāju, kuri nav tūdaļ pieejami darbam, un darbam tūdaļ pieejamo personu, kuras nemeklē darbu, kopskaits, izsakot to procentos no paplašinātā darbaspēka. Sīkāku informāciju skatīt Eiropas Komisijas 2021. gada ziemas prognozēs.

2021. gadā palielināsies, jo tiks pārtraukts atbalsts nodarbinātībai un iedzīvotāji, ekonomiskajai darbībai atsākoties, varēs aktīvi meklēt darbu[45].

Lai gan tiek prognozēts, ka otrajā ceturksnī aktivitāte atsāksies vidēji strauji, bet trešajā — straujāk, saistībā ar ekonomikas perspektīvām joprojām pastāv būtiska nenoteiktība un paaugstināts risks. Pozitīvie riski galvenokārt ir saistīti ar iespēju, ka vakcinācijas procesa rezultātā izplatības ierobežošanas pasākumi tiks atviegloti ātrāk, nekā patlaban tiek prognozēts, un tādēļ notiks agrāka un spēcīgāka atveseļošanās. Ekonomikas izaugsmi labvēlīgi varētu ietekmēt arī augsts atliktais pieprasījums, pateicoties vēsturiski lieliem mājsaimniecību uzkrājumiem, zemām finansēšanas izmaksām un uz atbalstu vērstai politikai. Kā negatīvs aspekts ir jāmin tas, ka jauno paveidu rašanās vai lēna vakcinācija varētu aizkavēt ierobežošanas pasākumu atcelšanu un tas negatīvi ietekmētu pārliecību un novestu pie papildu piesardzības uzkrājumu veidošanas, kā arī ieguldīšanas lēmumu atlikšanas. Minētais uzsver nepieciešamību turpināt politikas atbalstu ekonomikai un nodarbinātībai, lai izvairītos no Eiropas ekonomikas un sociālās struktūras dziļākas ievainošanas[46]. Attiecīgie politikas pasākumi citstarp ir saīsināta darba laika shēmas, par kurām var saņemt atbalstu saskaņā ar *SURE*, kā arī shēmas, kas veicina darbvietu radīšanu un profesionālas pārmaiņas saskaņā ar Komisijas Ieteikumu par efektīvu atbalstu nodarbinātībai[47].

***SURE* ir izstrādāts kā *pagaidu* instruments, un vairāk nekā 90 % no tā resursiem jau ir tikuši sadalīti.** Ja tiktu saglabāti politikas pasākumi, kuru mērķis ir paturēt iedzīvotājus viņu pašreizējās darbvietās, pārsniedzot no apstākļiem izrietošo nepieciešamību, varētu drīzāk kavēt atveseļošanos nekā to sekmēt. Ja ārkārtas posms 2021. gadā beigsies, atbilstīgi situācijai, iespējams, būs vajadzīgi citi pasākumi, jo īpaši aktīva darba tirgus politika, t. i., darbā pieņemšanas stimuli un uzņēmējdarbības atbalsts, prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas, kā arī pastiprināts atbalsts, ko nodrošina nodarbinātības dienesti.

6 ZIŅOŠANAS PIENĀKUMS SASKAŅĀ AR ES *SURE* SOCIĀLĀS IETEKMES OBLIGĀCIJU SATVARU

Šajā iedaļā ir sniegts attiecīgais ziņojums saskaņā ar ES *SURE* sociālās ietekmes obligāciju satvara (turpmāk tekstā "satvars") 2.4. iedaļu. Citstarp tiek ziņots par *SURE* ieņēmumu sadalījumu pa saņēmējām dalībvalstīm un plānotajiem atbilstīgo sociālo izdevumu pamatveidiem, kā arī par ietekmi.

***SURE* ieviešana ir bijusi arī daļa no ES apņemšanās izmantot ilgtspējīgu finansējumu, sekmējot sociālās ietekmes obligāciju tirgus attīstību.** Komisija 2020. gada 7. oktobrī paziņoja, ka visas *SURE* obligācijas tiks emitētas kā sociālās ietekmes obligācijas, un pieņēma ES sociālās ietekmes obligāciju satvaru. Sociālās ietekmes obligācijas ļauj ieguldītājiem iegūt aktīvus, no kuriem gūtie ieņēmumi tiek izlietoti pozitīvu sociālo rezultātu sekmēšanai.

[45] Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2020. gada rudens prognozēm.

[46] Komisijas paziņojumā Padomei (COM (2021)105) *"Apritējis gads kopš Covid-19 uzliesmojuma: fiskālās politikas atbildes pasākumi"* ir minēts, ka "būtu jāizvairās no fiskālā atbalsta priekšlaicīgas atcelšanas. Fiskālā politika ir efektīvs rīks, it īpaši apstākļos, kad valda nenoteiktība. Atbalsta pasākumu priekšlaicīgas atcelšanas radītie riski ir lielāki nekā riski, kas saistīti ar to saglabāšanu pārāk ilgi".

[47] https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23699&langId=en.

Satvars sniedz ieguldītājiem pārliecību, ka tas atbilst Starptautiskās Kapitāla tirgus apvienības (*ICMA*) sociālās ietekmes obligāciju principiem[48]. Tie ir noteikti, lai nodrošinātu, ka ieņēmumi no *SURE* tiks izlietoti mērķorientētu sociālās politikas pasākumu finansēšanai. Lai šajā ziņā nodrošinātu pārredzamību, satvara 2.4. iedaļā ir paredzēta apņemšanās ziņot par vairākiem pārskata posteņiem, konkrētāk, par *SURE* ieņēmumu sadali un ietekmi.

Pirmkārt, attiecībā uz sadalījumu ir jāziņo par *SURE* ieņēmumiem pa saņēmējām dalībvalstīm un plānotajiem atbilstīgo sociālo izdevumu pamatveidiem. Katrai dalībvalstij piešķirto un izmaksāto ieņēmumu sadalījums ir norādīts šā ziņojuma II iedaļas ii) punktā. Līdz 2021. gada februārim piecas dalībvalstis ir saņēmušas kopējo summu, ko tām piešķīrusi Padome, divas dalībvalstis ir saņēmušas aptuveni trīs ceturtdaļas, bet astoņas dalībvalstis — aptuveni pusi. III.1. iedaļā ir aprakstīts piešķīrums saskaņā ar *SURE* visām saņēmējām dalībvalstīm pa atbilstīgo izdevumu veidiem, t. i., ar darba tirgu un ar veselību saistītiem pasākumiem. Ar darba tirgu saistītiem pasākumiem kopumā ir atvēlēti 94 miljardi EUR jeb 95 % no publiskajiem izdevumiem. Ja neņem vērā Bulgāriju, Čehiju un Īriju, kas vēl nav saņēmušas izmaksas, šī proporcija nemainās.

Otrkārt, Komisija apņēmās ziņot par *SURE* ieņēmumu ietekmi, balstoties uz informāciju par plānoto publisko izdevumu īstenošanu, kas saņēmējām dalībvalstīm ir jāsniedz reizi sešos mēnešos. Šāda informācija varētu ietvert, piemēram, datus par aptverto vai ar finansētajiem politikas pasākumiem atbalstīto iedzīvotāju un uzņēmumu skaitu. Satvarā ir norādīts, ka šī ziņošana būs atkarīga no dalībvalstu sniegtās informācijas kvalitātes un granularitātes. Šā ziņojuma III.2. iedaļā ir sniegtas aplēses par to darba ņēmēju un pašnodarbināto personu procentuālo daļu, uz kuriem attiecas šis instruments. Tiek lēsts, ka 2020. gadā saņēmējās dalībvalstīs *SURE* atbalsts ir sniegts aptuveni vienai ceturtajai daļai darba ņēmēju un pašnodarbināto personu.

***SURE* ietekme ir analizēta arī šā ziņojuma IV iedaļā.** Ir parādīts, ka 2020. gadā bezdarbs saņēmējās dalībvalstīs nepieauga tik lielā mērā, kā tika gaidīts, ņemot vērā notikušo ievērojamo ražošanas apjoma samazināšanos, un tas liecina, ka *SURE* ir palīdzējis novērst darbvietu zaudēšanu. Turpat ir iztirzāta arī cita veida *SURE* pozitīvā ietekme, ieskaitot uzticības palielināšanos ES ekonomikai, vērienīgu saīsināta darba laika shēmu veicināšanu un dalībvalstīm radītos ietaupījumus uz procentu maksājumiem.

Kopumā dalībvalstīm piešķirtie un izmaksātie *SURE* ieņēmumi ir paredzēti publiskajiem izdevumiem par saīsināta darba laika shēmām un līdzīgiem pasākumiem. Tādējādi tie ir izmantoti sociālās politikas pasākumu finansēšanai atbilstīgi sociālās ietekmes obligāciju mērķim.

[48] https://www.icmagroup.org/assets/documents/Regulatory/Green-Bonds/June-2020/Social-Bond-PrinciplesJune-2020-090620.pdf.

1. pielikums. Pārskats par saīsināta darba laika shēmām un līdzīgiem pasākumiem

A.1. tabula. Saīsināta darba laika shēmas un līdzīgi pasākumi dalībvalstīs

Valsts	**Saīsināta darba laika shēmas**				**Saīsinātam darba laikam līdzīgas shēmas** (tiesību aktu datumi, ja tie ir pieejami, ir ņemti no *SURE* atbalsta pieprasījumiem)		
	Jauna vai esoša shēma(-as)	**Tiesību akta datums**	**Nosaukums**	**Shēmas veids**	**Pašnodarbinātām personām**	**Darbaspēka izmaksu atbalsts**	**Darba ņēmēju aizsardzība**
BE	Covid-19 dēļ paplašināta vai grozīta jau esoša shēma	2020. gada 30. marts	*"Chômage temporaire/tijdelijke werkloosheid"*	pastāvīga	2020. gada 20. un 23. marts, 6., 7. un 10. aprīlis, 12. jūnijs, 20. jūlijs	2020. gada 23. aprīlis, 14. maijs, 19. jūnijs	2020. gada 7. aprīlis, 13. maijs
BG	jauna shēma	2020. gada 30. marts (sākotnējais tiesību akts) un 2. jūlijs (pagarinājums)	"60–40" shēma	pagaidu	-	-	-
CY	jaunas shēmas	(datums nav pieejams)	shēma darbību pilnībā pārtraukušu uzņēmumu atbalstam, shēma darbību daļēji pārtraukušu uzņēmumu atbalstam	pagaidu	jā (datums nav pieejams)	jā (datums nav pieejams)	jā (datums nav pieejams)
CZ	jauna shēma	2020. gada 31. marts	pretvīrusa programma — A un B rīcības variants	pagaidu	2020. gada 19., 26. un 31. marts, 9. aprīlis, 4. un 18. maijs	2020. gada 8. jūnijs	-
EL	jaunas shēmas	2020. gada 14. marts; 2020. gada 14. jūnijs	saīsināta darba laika shēma "*Synergasia*"; īpašs pabalsts darbiniekiem, kuru darba līgumi ir apturēti	pagaidu	2020. gada 20. marts	2020. gada 14. marts	-

Valsts	**Saīsināta darba laika shēmas**				**Saīsinātam darba laikam līdzīgas shēmas** (tiesību aktu datumi, ja tie ir pieejami, ir ņemti no *SURE* atbalsta pieprasījumiem)		
	Jauna vai esoša shēma(-as)	**Tiesību akta datums**	**Nosaukums**	**Shēmas veids**	**Pašnodarbinātām personām**	**Darbaspēka izmaksu atbalsts**	**Darba ņēmēju aizsardzība**
ES	Covid-19 dēļ paplašināta vai grozīta jau esoša shēma	2020. gada 17. marts, 12. maijs, 26. jūnijs	"*Expediente de Regulación Temporal de Empleo*"	pastāvīga	2020. gada 17. un 31. marts, 26. jūnijs	2020. gada 12. un 17. marts, 21. aprīlis, 12. maijs, 26. jūnijs	
HR	jaunas shēmas	2020. gada 30. marts; ir apstiprināta turpināšana 2020. gada otrajā pusgadā	darbvietu saglabāšanas subsīdijas Covid-19 skartajās nozarēs; atbalsts darba laika saīsināšanai	pagaidu	-	-	-
HU	jauna shēma (to atbalsta ESF, taču par to nevar saņemt atbalstu saskaņā ar *SURE*)	2020. gada 10. aprīlis, 17. jūnijs	saīsināta darba laika shēma	pagaidu	13. maijs, 22. jūnijs,	18. un 23. marts	23. marts
IE	esoša shēma	-	(daļējs) pabalsts darba meklētājiem	pastāvīga	-	"*Algas subsīdiju pagaidu shēma"*, 2020. gada 26. marts	-
IT	Covid-19 dēļ paplašināta vai grozīta jau esoša shēma	2020. gada 17. marts, 19. maijs, turpmāki pagarinājumi	*"Cassa integrazione guadagni"*	pastāvīga	2020. gada 17. marts, 19. maijs, turpmāki pagarinājumi		
LT	jauna shēma	2020. gada 19. marts	dīkstāves laikposma algu subsīdija	pagaidu	2020. gada 19. marts, 1. augusts	2020. gada 15. maijs	

Valsts	**Saīsināta darba laika shēmas**				**Saīsinātam darba laikam līdzīgas shēmas** (tiesību aktu datumi, ja tie ir pieejami, ir ņemti no *SURE* atbalsta pieprasījumiem)		
	Jauna vai esoša shēma(-as)	**Tiesību akta datums**	**Nosaukums**	**Shēmas veids**	**Pašnodarbinātām personām**	**Darbaspēka izmaksu atbalsts**	**Darba ņēmēju aizsardzība**
LV	jauna shēma	2020. gada 26. marts	kompensācija darba ņēmējiem dīkstāvē	pagaidu	2020. gada 31. marts	2020. gada 21. marts	
MT	-	-	-	-	-	"*Algas subsīdiju pagaidu shēma"*, 2020. gada 13. aprīlis	2020. gada 25. marts
PL	jauna shēma	2. marts	saīsināta darba laika subsīdijas	pagaidu	2. marts	2. marts	-
PT	Covid-19 dēļ (īslaicīgi) paplašināta vai grozīta jau esoša shēma	2020. gada 26. marts	atbalsts nodarbinātības saglabāšanai	pastāvīga	2020. gada 13. marts, 6. jūnijs	2020. gada 26. marts, 6. un 19. jūnijs, 30. jūlijs, 31. decembris	2020. gada 13. un 26. marts, 19. jūnijs, 30. jūlijs, 31. decembris
RO	jaunas shēmas	2020. gada 21. marts, 29. maijs, 7. augusts	tehnisks bezdarbs, elastīga darba kārtība	pagaidu	2020. gada 18. marts, 7. augusts	-	-
SI	jaunas shēmas	2020. gada 28. marts, 30. maijs	algu kompensācijas shēma darbvietu saglabāšanai un saīsināta darba laika shēma	pagaidu	2020. gada 28. marts	2020. gada 28. marts	-
SK	Covid-19 dēļ paplašināta vai grozīta jau esoša shēma	(datums nav pieejams)	saīsināta darba laika shēma	pagaidu	jā (datums nav pieejams)	-	-